

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 751

2. SIJEČNJA 2026.

CIJENA 1,33 €

**HRVATSKI MODEL
TRAŽENJA
NESTALIH OSOBA**

**1100 GODINA
HRVATSKOG
KRALJEVSTVA**

**NACIONALNA
OTPORNOST U
DIGITALNOJ ERI
I ERI UMJETNE
INTELIGENCIJE**

**RAZGOVOR
EMA MAGDALENA
JUKIĆ
POLAZNICA
TEMELJNE
ČASNIČKE
IZOBRAZBE**

**PUME POŠTUJU PROŠLOST I
GLEDAJU NAPRIJED**

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

ISSN 1330-500X
PRINTED IN CROATIA
0 8 1 2 6
9 11771330150003

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILIA I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (hrvojinik@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Milla Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322**Tisak:** Tiskara STEGA TISAK d.o.o., Heinzelova 60/1, 10 000 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojinik@morh.hr**Odobrava:** Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

PUME POŠTUJU PROŠLOST I GLEDAJU NAPRIJED

Pume su simbol koji pokazuje kako se ratno nasljeđe može pretvoriti u temelj moderne vojne izvrsnosti, istaknuo je državni tajnik Tomislav Galić na svečanosti u Varaždinu kojom je obilježena 33. obljetnica utemeljenja 7. gardijske brigade i Dan bojne Pume

[STR. 20]

NASLOVNICA SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **REPORTAŽA**
Tiha misija
- 10** **HVU**
Trebamo razvijati vlastitu otpornost, prilagodljivost i vojnu vjerodostojnost
- 14** **HRVATSKA POVIJEST**
U početku bijaše kraljevstvo
- 26** **KONFERENCIJA**
Nacionalna otpornost u digitalnoj eri i eri umjetne inteligencije
- 30** **HVU**
Između psihologije i odore
- 36** **GOMBR/HKO V**
Primopredaja dužnosti zapovjednika Tenkovske bojne Kune
- 38** **VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija austrijskih oružanih snaga
- 46** **HIBRIDNI SUKOBI**
Povijest terorizma u Europi: Francuska
- 54** **PODLISTAK**
Povijest snajpera (I. dio):
Preciznost kao doktrina
- 58** **POVIJEST SPORTA**
Povijest Zimskih olimpijskih igara (IX. dio):
Početak odvojenih olimpijskih ciklusa
- 62** **OBLJETNICA**
Čuvati, razumjeti, obraniti

Instagram

LinkedIn

YouTube

X

facebook

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2026.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

REPORTAŽA

Model se temelji na načelima humanosti, poštovanja prema žrtvama i multidisciplinarnosti: svaka misija započinje prikupljanjem informacija, analizom arhiva i svjedočanstava, a zatim slijedi precizan terenski rad

Na mjestima gdje zemlja čuva još neispričane priče Domovinskog rata, ne dolazi ni buka ni jeka prošlih sukoba – dolaze oni koji pažljivo otkrivaju istinu u tišini. Oružane snage Republike Hrvatske sudjeluju u složenom, institucionalno uređenom postupku traženja i identifikacije nestalih, poznatom kao Hrvatski model traženja nestalih osoba. Njihov je zadatak vojnički točan, ali u svojoj biti duboko human – vratiti identitet i dostojanstvo onima koji su nestali u Domovinskom ratu

TEKST

Adela Pišonić

FOTO

OSRH

Hrvatski model traženja nestalih osoba sustav je koji povezuje civilne i vojne institucije, forenzičku strukturu i sigurnosne službe. Nositelj aktivnosti je Uprava za zatočene i nestale Ministarstva hrvatskih branitelja, a u tim operacijama sudjeluju i Oružane snage Republike Hrvatske, čiji doprinos, iako često nevidljiv javnosti, ima veliku logističku i tehničku ulogu. Model se temelji na načelima humanosti, poštovanja prema žrtvama i multidisciplinarnosti: svaka misija započinje prikupljanjem informacija, analizom arhiva i svjedočanstava, a zatim slijedi precizan terenski rad. Upravo tu počinje i uloga vojske. Svaki rat ima svoje žrtve i stradanja. Svaka vojska, pa tako i Hrvatska vojska, nakon ratnog sukoba vodi brigu o svojim poginulim pripadnicima, njihovu pronalasku, ekshumaciji i identifikaciji.

OPSLUŽNA BOJNA

Pododsjek za ekshumacije ustrojstvena je cjelina Opslužne bojne, koja djeluje unutar Zapovjedništva za potporu. Njezino postojanje seže još u 1995. godinu, kada je bilo ustrojeno kroz druge ustrojstvene jedinice Ministarstva obrane. Ta ustrojstvena cjelina provodi zadaće terenskih izvida, probnih iskapanja mogućih lokacija masovnih i pojedinačnih grob-

U slučaju pronalaska posmrtnih ostataka započinje proces njihove ekshumacije te prijevoz u Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku, gdje slijedi identifikacija

nica, a po pronalasku ekshumaciju posmrtnih ostataka, prijevoz posmrtnih ostataka do ustanova za identifikaciju, pripremu posmrtnih ostataka za proces identifikacije, kao i prijevoz identificiranih posmrtnih ostataka do mjesta ukopa. S obzirom na svoje sposobnosti, te Ustavom i zakonima propisanu brigu hrvatske države za poginule hrvatske branitelje i civile u Domovinskom ratu, ta ustrojstvena cjelina Zapovjedništva za potporu, ojačana drugim dijelovima postrojbi Hrvatske vojske, već niz godina kontinuirano pomaže Upravi za zatočene i nestale Ministarstva hrvatskih branitelja u obavljanju tih poslova. Poslovi ekshumacije i pronalaska posmrtnih ostataka odnose se na Domovinski rat te Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje.

U cijelom procesu najvažnija je međuresorna suradnja. Koordinacija se provodi između više nadležnih tijela, a sve službe djeluju usklađeno prema utvrđenim procedurama kako bi sve zadaće bile provedene profesionalno, učinkovito i s punim poštovanjem prema žrtvama. Nakon svih

U cijelom procesu najvažnija je međuresorna suradnja. Koordinacija se provodi između više nadležnih tijela, a sve službe djeluju usklađeno prema utvrđenim procedurama kako bi sve zadaće bile provedene profesionalno, učinkovito i s punim poštovanjem prema žrtvama

preliminarnih aktivnosti izvida, koje provodi Ministarstvo hrvatskih branitelja, slijedi postupak terenskog istraživanja i terenskog rada, odnosno tehnički i operativni dio, koji provode pripadnici OSRH. Zatim slijedi vrlo odgovoran dio aktivnosti, koji mora biti točan, precizan, ali nadasve profesionalan zbog same važnosti zadaće. U slučaju pronalaska posmrtnih ostataka započinje proces njihove ekshumacije te prijevoz u Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku, gdje slijedi identifikacija. Nakon provedene identifikacije djelatnici Pododsjeka za ekshumaciju Opslužne bojne provode prijevoz posmrtnih ostataka do mjesta ukopa. Pripadnici Pododsjeka ističu kako u takvim zadaćama sudjeluju konstatno, tijekom cijele godine, bez obzira na vremenske i klimatske uvjete. Pripreme za jednu takvu zadaću ovise prije svega o samoj lokaciji, dostupnosti terena i složenosti situacije na mjestu ekshumacije odnosno probnih iskapanja, a u prosjeku traju desetak dana. U tom se vremenu provode detaljne provjere dokumentacije, koordinira se rad svih uključenih službi i stručnjaka, osigurava se potrebna oprema i logistička podrška uz provedbu sigurnosnih procjena. Standard je i cilj da sve bude temeljito pripremljeno, ekshumacija stručno provedena, dostojanstveno i u skladu sa zakonskim propisima, pri čemu se posebna pozornost pridaje pijetetu žrtve te kolektivnoj sigurnosti svih sudionika.

TERENSKA ISTRAŽIVANJA

Pododsjek za ekshumacije u Hrvatskom modelu traženja nestalih osoba sudjeluje prilikom izvida lokacija mogućih masovnih i pojedinačnih grobnica tako da procjenjuje do-

Poslovi ekshumacije i pronalaska posmrtnih ostataka odnose se na Domovinski rat te Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje

lazak inženjerijskih sredstava i broj djelatnika potrebnih za izvršavanje zadaće. Drugi je korak provedba samih terenskih istraživanja u izrazito složenim uvjetima, što uključuje rad na zahtjevnim terenima, izloženost vremenskim prilikama i rad s osjetljivim biološkim materijalima. U slučaju pronalaska posmrtnih ostataka, pristupa se pripremi za proces ekshumacije u suradnji s djelatnicima Ministarstva hrvatskih branitelja, Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku te MUP-a. Za djelatnike Pododsjeka za ekshumacije svaki dan na terenu donosi nove izazove. Najprije se radnim strojevima uklanja površinski zemljani sloj, a zatim se pristupa vrlo detaljnom i složenom ručnom uklanjanju zemlje i potpunom razotkrivanju posmrtnih ostataka kako bi se mogli ekshumirati. Slijedi obilježavanje posmrtnih ostataka i pronađenih predmeta te spremanje i prijevoz posmrtnih ostataka do ustanova za obradu i identifikaciju. Dodaju kako je tijekom probnih iskapanja i ekshumacija vrlo bitna preciznost i strpljivost pri rukovanju radnim strojevima kako ne bi došlo do narušavanja iskopa posmrtnih ostataka. Važna je također preciznost i disciplina djelatnika prilikom iskapanja posmrtnih ostataka koje se provodi ručno. Takve zadaće mogu provoditi samo pripadnici koje karakterizira jaka psihofizička spremnost. Na pitanje postoje li trenuci koji su im se posebno urezali u pamćenje odgovaraju da ima trenutaka koji se duboko urežu u pamćenje i koje nose sa sobom cijeli život – kažu da to nije samo profesionalni trenutak već i duboko osobni doživljaj koji zauvijek nose u sebi. Ono što ih najviše dirne susret je s obiteljima, drhtave ruke koje dočekuju posmrtnu ostatke svojih

Tijekom probnih iskapanja i ekshumacija vrlo je bitna preciznost i strpljivost pri rukovanju radnim strojevima kako ne bi došlo do narušavanja iskopa posmrtnih ostataka. Važna je također preciznost i disciplina djelatnika prilikom iskapanja posmrtnih ostataka koja se provode ručno

najmilijih, i tada, kažu, shvaćaju da se pred njima ne nalaze samo kosti već nečiji otac, sin, majka, brat, sestra... Takva reakcija potvrđuje im koliko je važno ono što rade, da svaka žrtva bude pronađena te da svaka obitelj napokon dobije priliku dostojno pokopati svoje najmilije. Ono što će im zauvijek biti urezano u sjećanje rečenica je jedne majke koja još uvijek traga za posmrtnim ostacima svojeg sina: "Molim vas, nemojte odustati tražiti naše nestale sinove." Osjećaj kada znaju da su nekomu pomogli vratiti mir teško opisuju riječima. Smatraju da su to trenuci koji potvrđuju zašto takva zadaća i svi izazovi koje nosi nikada neće biti teški.

VOJNA ZADAĆA KOJA JE DUBOKO HUMAN ČIN

Sudjelovanje u ekshumacijama za njih je jedan od njihovih najtiših, ali i najvrednijih doprinosa domovini. To nije vojna zadaća u klasičnom smislu već duboko human čin – njihova zajednička potraga za istinom, dostojanstvom i poštovanjem prema žrtvama i njihovim obiteljima. Kroz taj tihi, strpljiv rad, vojska ispunjava ustavnu obvezu države da štiti ljudsko dostojanstvo i pravo svake obitelji da pronađe, identificira i dostojno pokopa svoje najmilije. Dodaju da time zajedno pokazuju da služenje domovini ne prestaje prestankom rata, kada utihne oružje, nego se nastavlja i u miru – suosjećanjem, sjećanjem i istinom. Osim Zapovjedništva za potporu, u ekshumaciji sudjeluje i Inženjerijska bojna Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, koja niz godina daje potporu Ministarstvu hrvatskih branitelja. Angažman Inženjerijske bojne traži se na površinski velikim lokacijama, u tehničkom smislu složenijima za izvedbu – poput Petrovačke dole nadomak Vukovara. Naizgled tehnički posao, ali u praksi – zadaća visoke preciznosti, u kojoj svaki pokret može značiti razliku između očuvanog dokaza i izgubljenog traga. Radovi na ekshumacijama provode se po fazama. S kote od deset do 15 metara u plusu spuštaju se na kotu od deset do 12 metara u minusu, izrađujući kaskade i prilazne rampe kako

REPORTAŽA

Potruga za nestalima, bez obzira na protek vremena, ostaje jedna od najosjetljivijih i najodgovornijih misija

Ono što ih najviše dirne susret je s obiteljima, drhtave ruke koje dočekuju posmrtnu ostatke svojih najmilijih, i tada, kažu, shvaćaju da se pred njima ne nalaze samo kosti već nečiji otac, sin, majka, brat, sestra...

bi se strojevi i vozila mogli kretati. Pripadnici postrojbe pažljivim iskapanjem i pretovarom iskopanog sadržaja u samoistovarivač utvrđuju sadržaj li iskopano tlo ostatke ljudskih tijela, njihove osobne dokumente, odjeću ili obuću. Priprema za ekshumaciju na Petrovačkoj doli složenija je zato što se ne radi o iskupu u klasičnom tlu, nego o odlagalištu otpada koje se nalazi u prirodnoj depresiji, a s godinama je preraslo u umjetno brdo. Prati se također svaka izmjena sastava tla koja može biti indikativna za postojanje ostataka ljudskih tijela. Za pripadnike Inženjerijske bojne zadaća ekshumacije zahtijeva izvide lokacija radi utvrđivanja sastava i veličine snaga, kao i obujma tehničke izvedbe, logističke potpore i trajanja samih radova. Budući da inženjerijski strojevi i vozila ostaju na samoj lokaciji provedbe ekshumacije, organizira se i 24-satna stražarska služba. Radni dan započinju koordinacijom i upoznavanjem sa zadaćom, nakon čega slijedi pregled strojeva i vozila prije uporabe, a zatim počinje iskop. Svaka kopača žlica i svaki kilogram smeća detaljno se vizualno pregledavaju, a svaki sumnjivi sadržaj i nekoliko puta.

NAJZAHTJEVNIA ZADAĆA

Uvjeti za rad na odlagalištu otpada Petrovačka dola među najzahtjevnijim su zadaćama s kojima se susreću djelatnici na terenu. Zimski mjeseci donose teškoće zbog otežanog kretanja vozila, posebno samoistovarivača, koji pod terenom moraju svladavati strme kosine, blatnjave dionice i neuređene pristupne putove. Ljetni rad dodatno kompliciraju visoke temperature te nesnosna prašina. Sama priroda odlagališta čini posao posebno rizičnim – među komunalnim otpadom mogu se naći različiti oštri metalni predmeti zbog kojih je probijanje pneumatika gotovo svakodnevna pojava. Nije rijetkost da vozila u samo jednom danu probuše i nekoliko guma, što logističke mobilne timove stavlja u stalnu pripravnost. Unatoč svemu, djelatnici ostaju predani svojem zadatku i spremni reagirati na svaku poteškoću. No, najveći izazovi nisu uvijek teh-

Sudjelovanje pripadnika OSRH u potragama za nestalim braniteljima i civilima iz Domovinskog rata neprocjenjivo je – ne samo zbog njihovih stručnih znanja nego i zbog humanosti koju unose u svaki korak postupka. Njihov rad pruža nadu obiteljima koje desetljećima čekaju istinu o najbližima

ničke prirode. Teško je zaboraviti trenutke kada se potraga za nestalima pretvori u potresno otkriće. Posebno pamte pronalazak posmrtnih ostataka kod Marinaca, mjesta između Vinkovaca i Vukovara – slučajan, ali sudbonosan. Tijekom radova na ekshumaciji, kada se činilo da je sav napor uzaludan, u širokom rovu dubine oko 50 cm pronađena su četiri tijela položena jedno na drugo. Među njima i tijelo Žarka Manjkasa-Crvenkape, prepoznatog po čizmama čiji su tragovi doveli do otkrića.

U ranijim fazama implementacije Hrvatskog modela traženja nestalih osoba važnu je ulogu imala i Vojnoobavještajna satnija Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, korište-

**Uvjeti za rad
na odlagalištu
otpada Petrovačka
dola među
najzahtjevnijim
su zadaćama s
kojima se susreću
djelatnici na terenu**

njem bespilotnih letjelica i georadara za snimanje velikih površina i analizu konfiguracije terena. Posebna je pažnja posvećena analizi snimaka – vrlo složenom procesu koji je zahtijevao desetke sati rada. Time su obavještajne sposobnosti postrojbe pružile konkretan stručni doprinos civilnim i forenzičkim timovima.

Sudjelovanje pripadnika OSRH u potragama za nestalim braniteljima i civilima iz Domovinskog rata neprocjenjivo je – ne samo zbog njihovih stručnih znanja nego i zbog humanosti koju unose u svaki korak postupka. Njihov rad pruža nadu obiteljima koje desetljećima čekaju istinu o najbližima. Iskustva s terena potvrđuju koliko je svaki trag vrijedan. Djelatnici koji sudjeluju u iskopima i pregledima terena nerijetko nailaze na predmete koji mogu upućivati na mjesta stradanja. Svaka takva naznaka zahtijeva poseban oprez i poštovanje, svjesni da se ispod površine često kriju poglavlja povijesti koja tek treba ispisati.

Potruga za nestalima, bez obzira na protek vremena, ostaje jedna od najosjetljivijih i najodgovornijih misija. I dok god postoji mogućnost pronalaska novih tragova, službe na terenu, među njima i pripadnici OSRH, neće odustati. Za obitelji koje čekaju, ali i za društvo u cjelini, to je borba za istinu, dostojanstvo i završetak dugogodišnje potrage za onima koji zaslužuju biti vraćeni kući.

Pripadnici postrojbe pažljivim iskopanjem i pretovarom iskapanog sadržaja u samoistovarivač utvrđuju sadrži li iskopano tlo ostatke ljudskih tijela, njihove osobne dokumente, odjeću ili obuću

HVU

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" održana je 19. prosinca 2025. svečanost u povodu obilježavanja njegove 34. obljetnice

TREBAMO RAZVIJATI VLASTITU OTPORNOST, PRILAGODLJIVOST I VOJNU VJERODOSTOJNOST

Svečanosti su nazočili predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Zoran Milanović, izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik MORH-a Branko Hrg, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, vojni ordinarij biskup Jure Bogdan, rektor Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" Ivica Lučić, zapovjednik HVU-a general-bojnik Slaven Zdilar te drugi visoki uzvanici.

General-bojnik Zdilar istaknuo je da je današnje okruženje obilježeno nestabilnošću, ratnim sukobima te određenom neučinkovitosti međunarodnih mehanizama: "Svjedočimo eroziji me-

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Stefan Španić

Vojska nije tek još jedna javna služba. Ona je institucija sile, hijerarhije, stege i kolektivne odgovornosti, a obrazovanje njezinih pripadnika mora to jasno odražavati

HVU

Uručenja nagrada, pohvala i zahvalnica

Zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" general-bojnik Slaven Zdilar i njegov zamjenik brigadir Damir Stručić u nazočnosti izaslanika predsjednika Hrvatskog sabora Ante Deura uručili su na svečanosti održanoj 17. prosinca 2025. nagrade, pohvale i zahvalnice pripadnicima HVU-a koji su ostvarili iznimne rezultate u izvršavanju zadaća. Pripadnicima i djelatnicima koji odlaze u mirovinu uručene su zahvalnice za dugogodišnji doprinos razvoju Hrvatske vojske te predan rad i profesionalnost u jačanju Oružanih snaga RH i HVU-a. Zahvalnice su uručene i pojedincima i ustrojstvenim cjelinama za dugogodišnji doprinos razvoju Hrvatske vojske te predanu suradnju i potporu HVU-u. Među nagrađenima je i časopis *Hrvatski vojnik* Ministarstva obrane RH.

đunarodnog pravnog poretka. U takvim okolnostima iluzija sigurnosti postaje luksuz, koji si ne možemo priuštiti. Upravo zato Hrvatska vojska treba razvijati vlastitu otpornost, prilagodljivost i vojnu vjerodostojnost." Naglasio je da u tom procesu Hrvatsko vojno učilište ima ključnu i nezamjenjivu ulogu i odgovornost. "Vojni časnik i dočasnik nisu nositelji samo općih akademskih znanja nego i specifičnih vojnih kompetencija koje može razvijati samo vojska", rekao je. Napomenuo je da se prošlih godina svjedočilo procesu demilitarizacije vojnog obrazovanja, koji je izravno ugrožavao temeljnu svrhu HVU-a, te dodao da se vojna profesija ne može svesti na obični civilni akademski model. Istaknuo je da vojska nije tek još jedna javna služba. Ona je institucija sile, hijerarhije, stege i kolektivne odgovornosti, a obrazovanje njezinih pripadnika mora to jasno odražavati. "Zahvaljujući generalu Kundidu taj se proces zaustavio. Izradili smo nove

nastavne planove i programe, povećali udio praktičnih oblika školovanja te vratili vojne vježbe u modele izobrazbe. Iznova smo fokusirani na tradicionalne vojne zadaće, koje znaju i provode isključivo vojnici. Prvi su rezultati već vidljivi, prije svega u zadovoljstvu polaznika, ali i samih nastavnika. Međutim, pred nama je nužna promjena sadržaja vojnih studijskih programa. To nije pitanje administracije, nego pitanje identiteta vojnog obrazovanja. To moramo činiti odgovorno, odlučno i zajedno", zaključio je zapovjednik HVU-a. General-pukovnik Tihomir Kundid rekao je da ovo obilježavanje obljetnice nije samo povijest nastanka HVU-a već i prigoda za zahvalu: i onima koji su ostavili neizbrisiv trag u procesu stvaranja, razvoja i napretka HVU-a, i sadašnjim djelatnicima. Podsjetio je da je HVU iznimno važan

za Oružane snage RH, jer daje vojnu izobrazbu dočasniciima i časnicima, a to je temelj budućeg razvoja OSRH. "Konstantna prilagodba te snažnija integracija novih znanja i tehnologija jedini je način da osiguramo kontinuitet u razvoju vojnog obrazovnog sustava. Vojno učilište mora biti ishodište znanja i inovacija. Vojska koja ima pristup suvremenim vojnim znanjima i vrhunskim tehnologijama u izrazitoj je prednosti. Učinkovitost vojnog obrazovnog sustava ne mjeri se brojem programa, već sposobnošću

Vojno učilište mora biti ishodište znanja i inovacija. Vojska koja ima pristup suvremenim vojnim znanjima i vrhunskim tehnologijama u izrazitoj je prednosti. Učinkovitost vojnog obrazovnog sustava ne mjeri se brojem programa, već sposobnošću oblikovanja dočasnika i časnika koji će biti kompetentni i suvereni u svojim znanjima

da oblikujete dočasnike i časnike koji će biti kompetentni i suvereni u svojim znanjima", zaključio je načelnik GS OSRH. Nazočnima se obratio i državni tajnik Branko Hrg. Rekao je da smo svjedoci vremena u kojem mnoge zemlje, među kojima je i Hrvatska, ulažu u svoju vojsku: "Nakon puno godina imamo pojačana ulaganja. Hrvatska vojska oprema se i uvode se nove tehnologije. Povećava se proračun za Hrvatsku vojsku, podiže se standard ljudi i to sve skupa ide prema novom vremenu, kad će Hrvatska vojska biti još spremnija i sposobnija čuvati Republiku Hrvatsku i hrvatski narod." Podsjetio je da tehnologija i oprema ništa ne znače bez čovjeka, koji mora biti u središtu i bez kojeg nema napretka. "Sva tehnologija, moderne stvari i znanja koja treba upotrijebiti, bez obrazovanja ne postoje, i tu je uloga HVU-a. Posebno me obradovala jaka suradnja Sveučilišta obrane i sigurnosti i HVU-a na pripremi i izradi novih studijskih programa i modernizaciji programa. Ovdje se uči kako čuvati domovinu, kako biti domovini vjeran i kako je braniti", zaključio je državni tajnik MORH-a. U prigodi obilježavanja 34. obljetnice HVU-a predsjednik Milanović, državni tajnik Hrg, načelnik GS OSRH i zapovjednik HVU-a uručili su djelatnicima Hrvatskog vojnog učilišta promaknuća, nagrade i pohvale. Nazočnima se obratio i predsjednik Milanović, koji je iznio svoja razmišljanja o suvremenim događajima u Europi i NATO-u: "Europa se promijenila dramatično, a mi smo dio te Europe. Nismo nikakva prikrapa tog sustava. Mi smo zemlja koju smo krvavo branili i stvarali kad su drugi bili ravnodušni i gledali nas sa strane." Istaknuo je da se NATO tijekom vremena promijenio. "Okolnosti su se promijenile, broj država se povećao i u Savezu vlada velika heterogenost. U njemu se sudbine i interesi država razlikuju. To nije jedna zajednica i jedna nacija i to nikada ne može biti, kao što ni Europa ne može biti naddržava, nego tek nešto više od duboko integriranog trgovinskog saveza i vrste solidarnosti", rekao je Predsjednik Republike. U glazbenom dijelu svečanosti nastupile su Mia Raguž i Marta Bešlić.

IZLOŽBA U POVODU

1100

GODINA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA

U POČETKU
BIJAŠE
KRALJEVSTVO

16.10.2025. — 15.2.2026.
GALERIJA KLOVIĆEVI DVORI

U povodu 1100. godine Hrvatskog Kraljevstva Galerija Klovićevi dvori organizirala je izložbu "U početku bijaše kraljevstvo" u suradnji s Hrvatskim državnim arhivom, Hrvatskim povijesnim muzejom, Muzejom hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu i Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Filip Beusan

U POČETKU BIJAŠE KRALJEVSTVO

Izložba, čiji su autori povjesničar umjetnosti Dino Milinović te povjesničari Tomislav Galović i Trpimir Vedriš, predstavlja ključne sastavnice hrvatske državnosti od prvih narodnih vladara do državne samostalnosti u XX. stoljeću, a može se razgledati do 15. veljače 2026. godine.

Primjetno je da naziv izložbe podsjeća na prvi stih proslova Ivanova evanđelja. Ne bez razloga. Hrvati su prvi od slavenskih naroda prihvatili kršćanstvo o čemu svjedoče zabilježeni donacijsko-posvetni kameni natpisi iz vremena hrvatskih knezova. Oni su podsjetnici vladarske moći, ali i ukorijenjenosti kršćanstva u ranim vremenima hrvatske državnosti. Stoga je nemoguće razumjeti hrvatsku povijest bez kršćanstva. Ta veza bit će očita posjetitelju dok razgledava izložbu. Dok bude okružen s više od 1100 godina svoje povijesti, koje su definirale njegov sadašnji trenutak, neće

HRVATSKA POVIJEST

Na izložbi koja predstavlja najvrednije eksponate o hrvatskoj povijesti svoj je doprinos dao i Vojni muzej Ministarstva obrane, koji je za ovu prigodu iz svojeg bogatog fundusa izdvojio i posudio gipsani odljev epitafa Tome II. Erdődyja dimenzija 212 x 130 x 14 cm.

Riječ je o originalu nepoznatog autora nastalom klesanjem u mramoru oko 1624. godine i čuva se u južnoj apsidi zagrebačke katedrale, nedaleko od oltara Blažene Djevice Marije. Na središnjem reljefu epitafa prikazan je pokojnik odjeven u viteški oklop koji lijevom rukom drži sablju što mu visi o boku, a desnom se oslanja na kacigu odloženu na postamentu. Oko vrata nosi orden Reda Otkupitelja, a iznad glave na latinskom je jeziku ispisano geslo koje je preuzeo nakon pobjede kod Siska 1593. godine. S lijeve je strane Krist na križu, a ispod njega raskošno izveden grb obitelji Erdődy. Život Tome II. Erdődyja bio je obilježen vojnom službom i obranom hrvatskog teritorija, a jedan od njegovih najvećih uspjeha bilo je razbijanje osmanske opsade sisačke utvrde 1593. godine. Osim vojne službe, obnašao je i brojne političke dužnosti, a zapamćen je i kao gorljivi branitelj rimokatoličke vjere i papinstva.

Lada Puljizević

Foto: MORH

ostati ravnodušan. To dugo razdoblje čini njegov svojevrsni DNK i izaziva ga na razmišljanje o njemu samom. Tko sam? Odakle dolazim? Kamo idem?, pitanja su koja se nameću posjetitelju dok promatra predmete koji svjedoče i uprisutnjuju davna vremena i pomažu mu naći odgovore na ova pitanja.

BROJNE INOZEMNE POSUDBE

Izložba sadrži više od 400 umjetnina, arheoloških spomenika, povijesnih dokumenata, arhivske građe, kao i predmeta umjetničkog obrta od ranog srednjeg vijeka do samostalnosti u XX. stoljeću iz više od 50 institucija, a jedna od njih je Vojni muzej Ministarstva obrane Republike Hrvatske, koji je za

ovu prigodu iz svojeg bogatog fundusa izdvojio i posudio gipsani odljev epitafa Tome II. Erdődyja. Dodatnu vrijednost izložbi daju brojne inozemne posudbe izložaka iz Vatikana, Austrije, Slovenije, Mađarske i Slovačke. Organizator je odlučio početi izložbu kratkim prikazom antičke baštine koju su Hrvati zatekli, jer je rimska civilizacija obilježila ranosrednjovjekovne države nastale na prostoru nekadašnjeg Rimskog Carstva. Ostala razdoblja podijeljena su na rani srednji vijek, kasni srednji vijek, rani novi vijek, XVIII. stoljeće, XIX. stoljeće, 1918. godinu, zaključujući izložbu s 1990. godinom i donošenjem Božićnog Ustava. Među

Izložba sadrži više od 400 umjetnina, arheoloških spomenika, povijesnih dokumenata, arhivske građe kao i predmeta umjetničkog obrta

Posjetitelj će biti okružen s više od 1100 godina svoje povijesti, na određen način uronjen u svoju povijest i ta činjenica neće ga ostaviti ravnodušnim. To dugo razdoblje čini njegov svojevrsni DNK i izaziva ga na razmišljanje o njemu samom

mnogobrojnim izlošcima nalaze se faksimil pisma pape Ivana VIII. kojim javlja knezu Branimiru da blagoslivlja njegov narod, oltarne pregrade iz IX. stoljeća, faksimili darovnica hrvatskih knezova, Višeslavova krstionica, sarkofag kraljice Jelene, replika Bašćanske ploče, faksimil *Pacta Conventa*, faksimil Zlatne bule Bele IV., kopija škrinje sv. Šimuna, faksimil Cetinogradske povelje, glagoljski rukopisi, djela Marka Marulića, Petra Zoranića, Ivana Gundulića, Frane Petrića, Fausta Vrančića, Brne Krnarutića, Bartola Kašića te drugih znamenitih autora, Škrinja povlastica, krunidbena zastava Kraljevine Hrvatske, instalacijska odora i banska zastava Josipa Jelačića, Hrvatsko-ugarska nagodba, pečatnjak sabora Trojedne Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije te slike s prikazom hrvatske povijesti domaćih i stranih umjetnika. Izložba se nastavlja u prizemlju Klovićevih dvora, gdje posjetitelj nailazi na izdvojen postav posvećen 925. godini, odnosno kralje-

HRVATSKA POVIJEST

vanju Tomislava. Ovdje su prikazane reprodukcije djela *O upravljanju Carstvom* Konstantina VII. Porfirogeneta, vrijedne umjetničke slike koje prikazuju Tomislavovo kraljevanje autora Josipa Horvata Međimurca, Marijana Trepše, Otona Ivekovića, Joze Kljakovića te predmete iz 1925. godine, godine proslave 1000. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva.

DRAMATIČNA POVIJESNA RAZDOBLJA

Dok prolazi hodnicima Klovićevih dvora posjetitelj će uočiti povijesne karte hrvatskih zemalja, koje će mu, više od pisanog kazivanja pored njih, govoriti o dramatičnoj borbi hrvatskog naroda za opstanak. Primijetit će da manji broj izložaka svjedoči o vremenu mira i prosperiteta, a mnogo više o dramatičnim razdobljima, kad su naši predci bili primorani ratovati protiv Bugara, Mađara, Mlečana i Osmanlija kako bi očuvali svoju kulturu življenja, a ponekad i sam život. Izložba prikazuje bogatu hrvatsku pisanu i spomeničku baštinu i neprekinutu težnju hrvatskog naroda za vlastitom državnosti.

GOMBR

**PUME
GLEDA**

Pume su simbol koji pokazuje kako se ratno nasljeđe može pretvoriti u temelj moderne vojne izvrsnosti, istaknuo je državni tajnik Tomislav Galić na svečanosti u Varaždinu kojom je obilježena 33. obljetnica utemeljenja 7. gardijske brigade i Dan bojne Pume

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

**POŠTUJU PROŠLOST I
JU NAPRIJED**

Prigodnim programom održanim na više lokacija na području Varaždinske županije 19. prosinca 2025. svečano je obilježena 33. obljetnica utemeljenja ratne 7. gardijske brigade Puma Hrvatske vojske te dan postrojbe koja je njezina nasljednica – 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

Program je održan u suorganizaciji GOMBR-a i Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma. Uz bivše i sadašnje pripadnike Puma te članove obitelji poginulih i nestalih hrvatskih branitelja, nazočio mu je i izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH savjetnik Predsjednika za veterane Domovinskog rata Marijan Mareković, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora župan Varaždinske županije Anđelko Stričak, izaslanik predsjednika Vlade

GOMBR

Vojničko natjecanje

Foto: Suzana Pantić

Tijekom svečanosti uručeni su pehari pobjednicima vojničkog natjecanja Puma. Bila je riječ o natjecanju za najspremniju pripadnicu i pripadnika, održanom od 9. do 12. prosinca u povodu obilježavanja obljetnice Bojne. Poprište natjecanja bila je vojarna "7. gardijske brigade Puma", obližnje vojno vježbalište "Macinka", ali i Gradski bazeni Varaždin. Natjecanje je bilo izazovno, ali i interesantno, što potvrđuje velik broj od više od pedeset sudionika. Među disciplinama bili su plivanje, gađanje iz puške VHS-2 na 100 m, orijentacija te radne točke na kojima su prikazivane temeljne vojničke vještine. Najspremnija pripadnica je razvodnica Marija Gagulić, a najspremniji pripadnik poručnik Martin Krešan.

Foto: Suzana Pantić

GOMBR

Iz povjesnice Puma

Odlukom vrhovnog zapovjednika HV-a dana 23. prosinca 1992. ustrojena je 7. gardijska brigada Puma sa sjedištem u Varaždinu.

Osnovnu strukturu Brigade činila su 263 pripadnika 5. bojne 1. "A" brigade ZNG-a koja su već imala ratno iskustvo. Istaknuli su se u operacijama oslobađanja juga Hrvatske, odnosno dubrovačkog zaleđa.

Brigada po ustrojavanju postaje profesionalna gardijska postrojba i stavlja se pod izravno zapovijedanje GSHV-a. Praktički odmah po ustrojavanju djeluje na nizu bojišnica te ima ključnu ulogu u oslobodilačkim akcijama i operacijama. Nakon 840 dana boravka na terenu Zbornog područja Split, provedene operacije Oluja i oslobađanja Knina, 17. listopada 1995. pobjedonosno se vraća u matičnu bazu Varaždin. Sedma gardijska brigada Puma provela je 35 dana u napadnim djelovanjima tijekom kojih je oslobodila 748 km² teritorija. Za usporedbu, površina Međimurske županije iznosi 729 km². U taj oslobođeni teritorij uključena su bila i tri grada: Bosansko Grahovo, Knin i Drvar.

Tijekom ratnog puta poginuo je i smrtno stradao 91 njezin pripadnik, a jedan se vodi kao nestali. Na prvim crtama bojišta ranjeno je 456 pripadnika 7. gardijske brigade.

RH državni tajnik MORH-a Tomislav Galić, izaslanik načelnika GS OSRH zapovjednik HKoV-a general-bojnik Blaž Beretin, zapovjednik GOMBR-a brigadir Željko Marinov, zapovjednik 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume pukovnik Krunoslav Slavinec, zapovjednici i predstavnici ustrojstvenih cjelina OSRH, predstavnici ministarstava i drugih državnih institucija, udruga proisteklih iz Domovinskog rata, lokalne i područne samouprave i drugi.

Središnji dio svečanog obilježavanja održan je u vojarni "7. gardijske brigade Puma" u Varaždinu. Tom prigodom novim su pripadnicima Oklopno-mehanizirane bojne Pume uručene beretke kao znak pripadnosti toj gardijskoj postrojbi. Čak 61 vojnikinja i vojnik zaslužili su čast da postanu pripadnici Puma. Najistaknutijim pripadnicima Puma uručene su nagrade i pohvale. U kapelici svetog Jurja izaslanstva su

Napokon je došao i taj trenutak, ta čast da primimo beretku u prisutnosti naših obitelji, hrvatskih branitelja i instruktora koji su nas vodili kroz integracijsku obuku. Prije samog uručivanja bilo je treme, no nadam se da nismo iznevjerili njihova očekivanja. Obuka je bila dosta zahtjevnja i teška, ali pomogla nam je da izgradimo svoj karakter i timski duh.

vojnikinja Melani Senkić, nova pripadnica Puma

položila vijence i zapalila svijeće u spomen na poginule, preminule i nestale pripadnike Puma.

Tijekom svečanosti pročitana je povjesnica 7. gardijske brigade Puma: od utemeljenja 23. prosinca 1992., preko velikih ratnih pobjeda s krunom u oslobađanju Knina tijekom operacije Oluja, sve do mirnodopskih zadaća.

Izaslanik Predsjednika RH Marijan Mareković istaknuo je da se 33 godine nakon osnutka Puma prisjećamo domoljubnog zanosa i zajedništva koje su tijekom rata nosili kroz najteže zadaće. "Vama mladima, koji ste danas postali pravi pripadnici Puma, želim uspjeh u vojnim karijerama. Došli ste u probrano društvo najboljih, stoga neka Pume i dalje budu simbol pobjede, ponosa i zajedništva", poručio je.

Državni tajnik Tomislav Galić rekao je da su Pume simbol koji pokazuje kako se ratno nasljeđe može pretvoriti u temelj moderne vojne izvrsnosti. "Pume su postrojba koja pamti, ali se ne zaustavlja. Koja poštuje prošlost, ali gleda naprijed",

istaknuo je te dodao da je zadaća MORH-a osigurati da vrijednosti Domovinskog rata žive kroz stabilnu, snažnu i spremnu Hrvatsku vojsku, sposobnu odgovoriti na izazove sadašnjosti i budućnosti.

Pukovnik Krunoslav Slavinec naglasio je da 33. obljetnica nije samo broj nego svjedočanstvo ustrajnosti, hrabrosti i neslomljivog duha koji definira svakog pojedinca koji je nosio ili nosi prepoznatljivu beretku Puma. Sadašnjim pripadnicima poručio je da nisu samo gardisti nego i čuvari tradicije, profesionalci koji svakodnevno dokazuju svoju spremnost, obučenost i predanost.

Robert Puja, predsjednik Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma, podsjetio je na ratne oslobodilačke operacije i akcije Puma. Naglasio je da one pričaju priču o pobjedničkoj brigadi, čiji su pripadnici snagom svojeg duha, hrabrošću, domoljubljem i žrtvom izborili pobjedu i ostvarili san mnogih generacija – slobodnu Hrvatsku.

Župan Anđelko Stričak rekao je da su sve ratne akcije Puma donosile svjetlo slobode i demokracije te naglasio: "Svaka bitka koju ste prošli bila je korak bliže miru i zato sada koristim priliku na tome vam zahvaliti."

Prije svečanosti u vojarni, u okviru programa održana je 2. memorijalna utrka 92 heroja na relaciji Vinica – Varaždin, a u crkvi Dobrog Pastira u Varaždinu služena je sveta misa.

KONFERENCIJA

NACIONALNA OTPORNOST U DIGITALNOJ ERI I ERI UMJETNE INTELIGENCIJE

U suvremenom sigurnosnom okruženju, obilježenom višedimenzionalnim hibridnim prijetnjama, brzim tehnološkim promjenama i rastućim rizicima od kibernetičkih napada i besposadnih sustava, zaštita kritične infrastrukture ključan je stup nacionalne obrane i otpornosti Republike Hrvatske kao članice NATO-a

Nedavno održana stručna konferencija u zagrebačkom hotelu Sheraton pod nazivom Zaštita kritične infrastrukture između pripreme za OECD, digitalne transformacije i umjetne inteligencije, organizirana pod okriljem inicijative Smart Industry, u suradnji s udrugom CroSI, Sveučilištem obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", tvrtkom InfoDom i ILBA-om, okupila je vodeće stručnjake iz obrambene, sigurnosne i akademske sfere. Predvodili su je izv. prof. dr. sc. Gordan Akrap, prorektor za međunarodnu i međuinstitucijsku suradnju Sveučilišta obrane i sigurnosti, umirovljeni časnik Oružanih snaga Republike Hrvatske Ivica Mandić, s bogatim iskustvom iz Ratne škole i Zapovjedno-stožerne škole te Centra za obrambene i strateške studije Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo

TEKST I FOTO
Tomislav Vidaković

Tuđman", danas suradnik Instituta za istraživanje hibridnih sukoba, te prof. dr. sc. Luka Mihanović, kapetan bojnog broda i prorektor za nastavu, studentska pitanja i upravljanje kvalitetom istog sveučilišta. Konferencija je istaknula kako digitalna transformacija i umjetna inteligencija (AI) ne samo da revolucioniraju obrambene sposobnosti OSRH već i nameću nove operativne izazove, poput ranjivosti IT/OT sustava (informacijske i operativne tehnologije), kibernetičkih napada, sabotaze u fizičkoj domeni i hibridnih kampanja protivnika. Tematski blokovi konferencije usmjereni su na trostruki fokus; usklađivanje s OECD smjernicama i europskim direktivama, digitalnu transformaciju te integraciju AI-a u obrambene operacije. U pozdravnim riječima prof. dr. sc. Slavko Vidović, predsjednik Udruge CroSI, naglasio je ulogu digitalizacije u razvoju otpornih sustava i modernizaciji OSRH, dok je ravnatelj Ravnateljstva civilne zaštite Neven Karas istaknuo potrebu integracije civilnih i vojnih kapaciteta za zaštitu ključnih infrastrukture. Državni tajnik Tomislav Mihotić u uvodnom izlaganju podvukao je stratešku važnost pouzdane prometne i komunikacijske infrastrukture kao oskornice operativne stabilnosti Hrvatske vojske. Kroz dva

SVEUČILIŠTE
OBRANE I SIGURNOSTI
DR. FRANJO TUĐMAN

Studiraj na SOIS FT

Sapere Aude
et Agere

tematska panela raspravljalo se o upravljanju rizicima, organizacijskoj otpornosti, borbi protiv hibridnih prijetnji, sigurnosnoj kulturi, pouzdanosti podataka i izazovima generativne AI (GenAI) u složenim vojnim sustavima. Posebno je naglašena potreba za zaštitom elektroenergetskih mreža, komunikacijskih sustava, prometnih koridora i IT infrastrukture, gdje OSRH igra vodeću ulogu u koordinaciji s civilnim agencijama i industrijom.

USKLAĐIVANJE S OECD STANDARDIMA I NATO-ovim ZAHTJEVIMA

Priprema za OECD smjernice, koje propisuju transparentno upravljanje rizicima u javnom sektoru ključnom za nacionalnu sigurnost, te implementacija Direktive o otpornosti kritičnih subjekata (CER Directive) i NIS2 direktive, čine temelj za eliminaciju slabih točaka u hrvatskom obrambenom sustavu. U kontekstu OSRH, ovo znači jačanje operativne otpornosti protiv višedimenzionalnih prijetnji, uključujući kibernetičke napade na vojarne, zračne baze i logistička čvorišta, kao i fizičke prijetnje besposadnih sustava. Na primjer, nedavna ulaganja u protudronske sustave, dva stacionarna za zaštitu kritične vojne infrastrukture i dva mobilna, direktno odgovaraju na rastuće prijetnje, s ukupnom vrijednošću više od 115 milijuna eura, u skladu s NATO-ovim standardima interoperabilnosti. Konferencija je pokazala da takav regulatorni okvir nije samo obveza, već operativni alat za OSRH u stvaranju agilnih struktura sposobnih predviđeti i neutralizirati prijetnje prije eskalacije, posebno na prostoru jugoistoka Europe gdje Hrvatska osigurava ključne prometne koridore za savezničke snage.

Publikacije *DX Radni okvir za planiranje i vođenje* i *Pametne industrije 5.0 i Digitalna transformacija* pružaju strateški metodološki okvir za OSRH, definirajući digitalnu transformaciju kao dugoročan proces koji zahvaća sve razine od zapovjednih struktura do terenskih postrojbi. Jačanje digitalnih kompetencija časnika i dočasnika, prilagodba organizacijske kulture i izgradnja interoperabilnih ekosustava, gdje Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" surađuje s industrijom i NATO-ovim partnerima, omogućuju bržu reakciju na sve vrste prijetnji. Integracija tehnologija četvrte industrijske revolucije (AI, IoT, masivna analitika podataka, kibernetičko-fizikalni sustavi) u ključne procese OSRH rezultira naprednim sustavima nadziranja, ranim prepoznavanjem

KONFERENCIJA

anomalija i prediktivnim donošenjem odluka u zapovjedno-stožernim centrima.

Modeli digitalne zrelosti omogućuju OSRH procjenu trenutačnih sposobnosti za zaštitu kritičnih objekata, poput skladišta streljiva i poligona, te planiranje ulaganja u tehnologije i obuku. Prometna infrastruktura (cestovne i željezničke mreže, luke, zračne luke) osigurava brzu mobilnost brigada i logističku redundanciju, usklađenu s NATO-ovim zahtjevima za "slobodom kretanja" i popravak oštećenih objekata. Digitalna infrastruktura (podatkovni centri, mreže) ključna je za simulacije i analitiku u stvarnom vremenu, ali zahtijeva segmentaciju i *cyber obranu* protiv sofisticiranih napada, u suradnji s NATO-ovim kibernetičkim centrima. Komunikacijska infrastruktura (šifrirane 5G mreže, satelitske veze i radioveze) jamči zapovjednu nadmoć, jednako važnu kao vatrena moć u višedomenskim operacijama. Njihova integracija čini OSRH spremnim za hibridne sukobe gdje civilno-vojna granica nestaje.

AI KAO MULTIPLIKATOR OBRAMBENIH SPOSOBNOSTI OSRH

AI modeli podižu svijest o situaciji u OSRH analizom velikih količina podataka iz heterogenih izvora, senzora, satelita i obavještajnih mreža, identificirajući uzorke prijetnji i podržavajući donošenje odluka u operativnim centrima. Automatizirani sustavi otkrivanja i odgovora na *cyber* prijetnje, predviđanje napada besposadnim sustavima i minimiziranje ranjivosti pred hibridnim kampanjama čine AI sastavnim dijelom nacionalnih strategija. Na konferenciji je istaknuto da GenAI tehnologije, primarno razvijane na Hrvatskom vojnom učilištu, pomažu u borbi protiv dezinformacija koje ugrožavaju moral postrojbi. Izjava da se rat ne dobiva samo vojskom, kako je okupljenima poručio umirovljeni časnik OSRH Ivica Mandić, već cjelokupnim nacionalnim potencijalom, odražava doktrinu totalne obrane OSRH. Vojska provodi operacije, ali ovisi o energetskej sigurnosti, opskrbnim lancima, obrambenoj industriji i društvenoj koheziji otpornoj na informacijske operacije. Povijesna iskustva Domovinskog rata i suvremeni sukobi pokazuju da pobjede traže mobilizaciju svih resursa, od civilnih agencija do akademije. Za Hrvatsku, sustavna suradnja civilnog i vojnog sektora, ulaganja u infrastrukturu (npr. protudronski sustavi za zračne baze) i njegovanje jedinstva čine temelj.

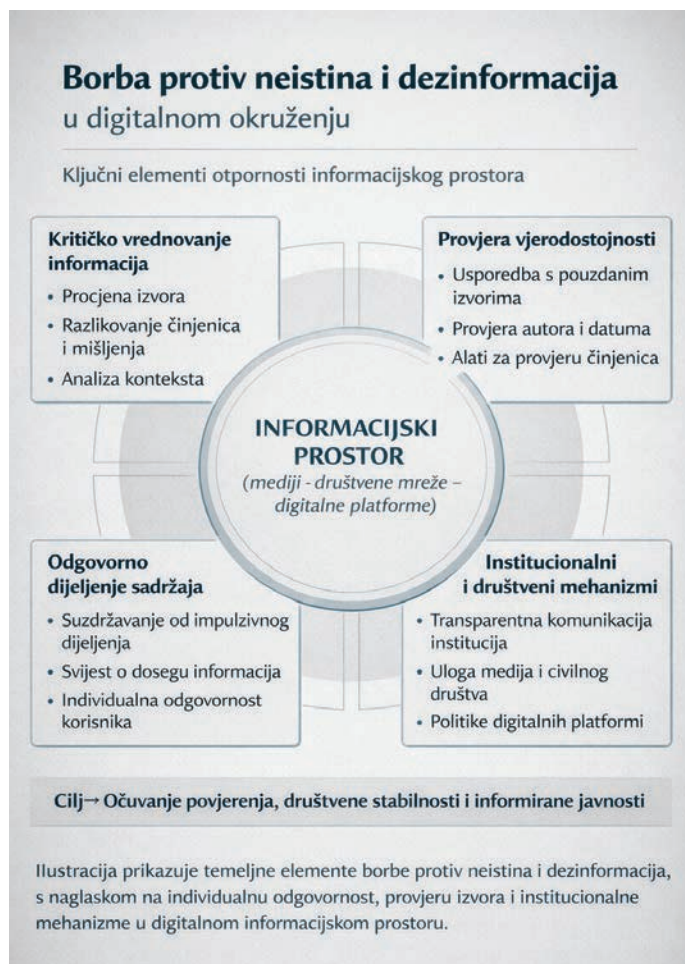

Potrebno je jačanje operativne otpornosti protiv višedimenzionalnih prijetnji, uključujući kibernetičke napade na vojarne, zračne baze i logistička čvorišta, kao i fizičke prijetnje besposadnih sustava

Jačanje digitalnih kompetencija časnika i dočasnika, prilagodba organizacijske kulture i izgradnja interoperabilnih ekosustava, gdje Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" surađuje s industrijom i NATO-ovim partnerima, omogućuju bržu reakciju na sve vrste prijetnji

Konferencija Zaštita kritične infrastrukture potvrdila je da digitalna transformacija i AI, u skladu s OECD-om i NATO-om, podižu OSRH na razinu modernih oružanih snaga sposobnih obraniti Republiku Hrvatsku u nestabilnom okruženju. Implementacija ovih principa nije samo tehnička nadogradnja već strateška investicija u budućnost, gdje svaki časnik, dočasnik i vojnik pridonose nacionalnoj pobjedi. Hrvatski vojnik, kao čuvar slobode, uvijek će stajati na prvoj crti, ali on mora biti podržan robusnim infrastrukturnim stupovima i tehnološkim potpornim sustavom.

Automatizirani sustavi otkrivanja i odgovora na cyber prijetnje, predviđanje napada besposadnim sustavima i minimiziranje ranjivosti pred hibridnim kampanjama čine AI sastavnim dijelom nacionalnih strategija

RAZGOVOR S POLAZNICOM
TEMELJNE ČASNIČKE IZOBRAZBE
EMOM MAGDALENOM JUKIĆ

IZMEĐU PSIHOLOGIJE I ODORE

Magistra psihologije Ema Magdalena Jukić iz Splita jedna je od onih mladih žena koje već na prvu zrače odlučnošću. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Osijeku kao prva u svojoj generaciji, a ubrzo potom odjenula vojnu odoru i započela Temeljnu časničku izobrazbu na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman". "Vojna psihologija bila je moja prva ljubav", kaže s osmijehom te ističe: "Želja za tim poslom u meni postoji već godinama, puno prije nego što sam uopće upisala fakultet."

TEKST

Ines Grossi

FOTO

Tomislav Brandt,
privatna arhiva

HVU

Još kao studentica Ema se istaknula istraživačkim radom i interesom za vojnu tematiku. Bavila se psihologijom vojnih timova, razlikama u simptomatologiji PTSP-a, mentorstvom i vodstvom u vojsci, a završni je rad posvetila temi Psihološka procjena vojnih pilota. Rad je izazvao veliko zanimanje i u inozemstvu, pregledan je više od tisuću puta, od SAD-a do Japana. "Imala sam sreću da sam učila od iznimnih ljudi. Moj mentor dr. sc.

Jahanjem sam se počela baviti s pet godina. Taj sport naučio me odgovornosti, disciplini i poštovanju prema životinji koja ovisi o tebi. Ujedno me naučio da se najveće pobjede postižu upornošću

Damir Marinić potaknuo me je na istraživanje tema koje su spoj znanosti i odgovornosti. Shvatila sam da je upravo u vojnoj psihologiji ono što me najviše ispunjava, pomagati ljudima u sustavu koji traži i čvrstoću i razumijevanje." Ulazak u vojni sustav za nju nije bio šok, nego prirodan slijed: "Odrasla sam u obitelji koja je domovinu nosila u srcu. Odgojena sam u duhu discipline i poštovanja, tako da mi vojna struktura nije bila strana. Tijekom studentske prakse na Hrvatskom vojnom učilištu pod vodstvom bojnika mr. sc. Ivana Vračića spoznala sam da se tu osjećam kao doma, da sam upravo ondje gdje trebam biti." Ema je dobitnica Rektorove nagrade, a studij psihologije završila

Odrasla sam u obitelji koja je domovinu nosila u srcu. Odgojena sam u duhu discipline i poštovanja, tako da mi vojna struktura nije bila strana. Tijekom studentske prakse na Hrvatskom vojnom učilištu pod vodstvom bojnika mr. sc. Ivana Vračića spoznala sam da se tu osjećam kao doma, da sam upravo ondje gdje trebam biti

---

je s prosjekom 5,0. Iza tih brojki stoji, kaže, upornost i puno rada: "Nije to bila ambicija radi rezultata, nego želja da dam najbolje od sebe. Bilo je trenutaka kad sam mislila odustati, ali disciplina i podrška obitelji i prijatelja nosili su me dalje." Kroz godine studija i volontiranja izgradila je iskustvo koje danas oblikuje njezinu profesionalnost. Volontirala je u Domu za djecu *Maestral*, na rehabilitacijskom jahanju, u udruzi *Psihomnia* i na telefonu za psihološku pomoć: "Već kao dijete znala sam da želim pomagati drugima. Kad sam volontirala u dječjem domu, jedno dijete s autizmom toliko me vezalo uza sebe da sam željela posvojiti ga. Te emocije, ta povezanost, to su iskustva koja su me oblikovala. Lju-

Folklor me naučio redu, urednosti, ali i ponosu na vlastitu tradiciju. To je bio moj prvi susret sa stegom, ali i s radošću zajedništva

bav se, kad se dijeli, ne gubi, ona se umnožava."

Osim psihologije i vojnog poziva, Ema ima i cijeli spektar interesa koji svjedoče o njezinoj svestranosti. Sport, glazba i folklor dio su njezina života od ranog djetinjstva: "Jahanjem sam se počela baviti s pet godina. Taj sport naučio me odgovornosti, disciplini i poštovanju prema životinji koja ovisi o tebi. Ujedno me naučio da se najveće pobjede postižu upornošću." Kao

HVU

Dok govori o svojim planovima i snovima, jasno je da u njoj postoji tiha sigurnost – ona koja ne traži pažnju, nego jednostavno djeluje. Ima mir psihologa i odlučnost vojnika, a u svemu što radi vidi smisao služenja. Ema Magdalena ne traži put bez prepreka, ona ih svladava, svjesna da se svaki korak vrijedan pamćenja gradi zalaganjem i dosljednošću

plesačica folkloru deset godina nastupala je širom Hrvatske i Europe te dobila priznanje Hrvatskog sabora kulture: "Folklor me naučio redu, urednosti, ali i ponosu na vlastitu tradiciju. To je bio moj prvi susret sa stegom, ali i s radošću zajedništva." Glazba je, kaže, nit koja povezuje sve u njezinu životu. Svira klavir i mandolinu, pjeva u crkvenom zboru te vjeruje da glazba ima moć koja iscjeljuje: "Bez glazbe ne mogu zamisliti dan. Ona mi daje mir i ravnotežu, podsjeća me na to tko sam, čak i kad sve oko mene postane zahtjevno."

Ema se bavi i fotografijom, a najradije bilježi motive prirode i životinja: "Priroda ne glumi, ona je iskrena. To me privlači: u tišini objektivu vidiš ono što je istinski, bez filtera." U svemu što radi važno joj je pronaći ravnotežu između discipline i kreativnosti: "Sve se to isprepliće. Nema recepta, jednostavno naučiš žonglirati. Mislim da to dolazi s godinama, iskustvima i ljudima koji te oblikuju." U njezinu životu posebno mjesto zauzima majka, žena čija snaga i predanost ostavljaju dubok trag: "Mama je moj najveći uzor. Bila je među prvima koji su stali u obranu domovine, pridonijela u ustrojavanju 114. brigade i organizirala prvu priručnu bolnicu u Splitu. Njezin mi je primjer pokazao što znači služiti i dati sebe drugima."

Danas, dok stoji na početku časničke karijere, Ema planira nastaviti istraživački rad i jednog dana doktorirati. Posebno je zainteresirana za područje interpersonalne neurobiologije i psihoterapije: "Veselim se svakom novom danu i svakom novom izazovu. Svaka faza života ima svoj red i smisao, samo treba biti strpljiv i vjerovati procesu."

Na kraju razgovora izgovara misli koje ostaju dugo nakon što on završi:

"Život je dinamičan i nepredvidiv, potrebno mu se prilagođavati, ali i izvlačiti najbolje iz njega. Sve se svodi na ono da budeš svoj, činiš dobra djela i pomogneš komu možeš, a život ti to višestruko vrati kroz odnose, ljude i prijateljstva. Ako ne probaš i nisi ustrajan, odnosno ako sumnjaš u sebe, de-

Već kao dijete znala sam da želim pomagati drugima. Kad sam volontirala u dječjem domu, jedno dijete s autizmom toliko me vezalo uza sebe da sam željela posvojiti ga. Te emocije, ta povezanost, to su iskustva koja su me oblikovala. Ljubav se, kad se dijeli, ne gubi, ona se umnožava

finitivno nećeš napraviti ništa. Umjesto toga, ako se boriš i daješ sve od sebe, uvijek će se nešto iskristalizirati i pojaviti kao logičan nastavak priče. Svaki novi dan je izazov, ali važno je ustrajati i slijediti svoje snove, koliko god put bio težak, no ono najvažnije je ne bojati se i ne odustajati. Napor se uvijek isplati. *Per aspera ad astra* – Preko trnja do zvijezda."

Dok govori o svojim planovima i snovima, jasno je da u njoj postoji tiha sigurnost – ona koja ne traži pažnju, nego jednostavno djeluje. Ima mir psihologa i odlučnost vojnika, a u svemu što radi vidi smisao služenja. Ema Magdalena ne traži put bez prepreka, ona ih svladava, svjesna da se svaki korak vrijedan pamćenja gradi zalaganjem i dosljednošću.

GOMBR/HKoV

PRIMOPREDAJA DUŽNOSTI ZAPOVJEDNIKA TENKOVSKOJ

Sredinom prosinca održana je u vojarni "3. gardijske brigade Kune" u Đakovu primopredaja dužnosti zapovjednika Tenkovske bojne Kune Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske između pukovnika Gorana Anića i novoimenovanog zapovjednika bojnika Zorana Sokolovića. Zapovjednik GOMBR-a brigadir Željko Marinov izrazio je tijekom svečanosti puno povjerenje u bojnika Sokolovića kao novog zapovjednika Bojne te čestitao pukovniku Aniću na novoj dužnosti – voditelja Odsjeka S3 GOMBR-a. Pukovnik

TEKST I FOTO
OJI

Anić zahvalio je pripadnicima postrojbe na suradnji i potpori koju su mu pružali tijekom mandata te naglasio: "U ovih šest godina učili smo da snaga vojne organizacije ne leži samo u tehnici i opremi nego prije svega u ljudima. U vašoj disciplini, međusobnom poštovanju, profesionalnosti i spremnosti da uvijek dajete više od

Vi ste dokaz da se povjerenje gradi djelima, a autoritet primjerom, istaknuo je dosadašnji zapovjednik pukovnik Goran Anić

Kao zapovjednik, zalagat ću se za jasno zapovijedanje, pravedan i odgovoran odnos prema svakom pripadniku postrojbe, rekao je novoimenovani zapovjednik Tenkovske bojne Kune bojnik Zoran Sokolović

BOJNE KUNE

očekivanog. Vi ste dokaz da se povjerenje gradi djelima, a autoritet primjerom.”

Nazočnima se prigodno obratio i bojnik Sokolović, naglasivši: “Kao zapovjednik, zalagat ću se za jasno zapovijedanje, pravedan i odgovoran odnos prema svakom pripadniku postrojbe. Od vas očekujem visoku razinu profesionalnosti, međusobno poštovanje, stegu i stalno usavršavanje, kako bismo u svakom trenutku bili spremni i sposobni izvršiti svaku postavljenu zadaću.”

MODERNIZACIJA AUSTRIJSKIH ORUŽA

Republika Austrija provodi dosad najambiciozniji program modernizacije Savezne vojske (Bundesheer) u zadnjih nekoliko desetljeća. Razvojni plan 2032+ (Aufbauplan 2032+), vrijedan približno 18 milijardi eura,

znači temeljitu transformaciju oružanih snaga. Iako je riječ o neutralnoj zemlji, projekt je uvelike motiviran i ruskom invazijom na Ukrajinu te promijenjenim sigurnosnim okruženjem na europskom kontinentu. Unatoč

neutralnosti, Austrija aktivno sudjeluje u Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP) Europske unije, čija je članica od 1995. Austrija je od te godine i članica NATO-ova programa Partnerstvo za mir. Sudje-

Iako je sačuvala svoju neutralnost i u najnovijim geopolitičkim te sigurnosnim okolnostima, srednjoeuropska zemlja priključuje se općem trendu povećanja ulaganja u obrambeni sustav

Dvojica austrijskih vojnika na snajperskom natjecanju tijekom međunarodne vojne vježbe Iron Dawn na poligonu Grafenwöhr u Njemačkoj 20. studenog 2025. Nose odore s novim uzorkom Tarnanzug Neu i puške domaće proizvodnje StG 77 / Steyr AUG

neutralnost s praktičnom sigurnosnom suradnjom na euroatlantskoj razini.

Austrijski proračun za obranu ne podliježe NATO-ovim preporukama i dogovorima. Došao je blizu 1 % BDP-a u 2024. godini, uz plan da do 2032. dosegne 2 % BDP-a. Suma od 4,02 milijarde eura u 2024. značila je povećanje od oko 21 % u odnosu na prethodnu godinu, a proračun za 2025. iznosio je 4,74 milijarde eura, što je rast od približno 18 % u usporedbi s 2024. Planirani proračun za

2026. raste na 5,184 milijarde eura, što je daljnje povećanje od 8,5 %. Rast je posljedica geopolitičkih okolnosti, ali i političkog konsenzusa da je dotadašnja razina ulaganja bila nedostatna za obranu i civilno-vojnu potporu u krizama. Program Misija Naprijed (Mission Vorwärts) i prateći Zakon o financiranju nacionalne obrane osigurali su novi proračunski okvir. On omogućuje prelazak s vojske fokusirane primarno na mirovne operacije niskog intenziteta i pomoć u katastrofama na tehnološki napredne i opremljene snage sposobne za konvencionalnu obranu teritorija.

OD ODORA DO OKLOPNJAKA

Prvo što se može spomenuti u modernizaciji kopnenih snaga jesu maskirne odore s novim uzorkom Tarnanzug Neu. Nakon dugo vremena Austrija je napustila zastarjeli jednobojni uzorak RAL 7013 i prešla na napredni digitalni uzorak posebno kalibriran za tamošnju topografiju: od Panonske nizine, preko urbanih sredina do alpskih područja. Ključna su inovacija višespektarska svojstva teksta koja smanjuju vidljivost vojnika u bliskom infracrvenom spektru i ispred uređaja za noćno gledanje. Uz vizualne promjene, uveden je i novi modularni kroj prilagođen slojevitom oblačenju i nošenju ispod balističke opreme. Iako će potpuna logistička zamjena koja je počela 2019. još trajati, prioritet u opremanju imaju snage visoke spremnosti te kontingenti u međunarodnim misijama.

Vrlo zanimljiv infrastrukturni projekt vezan je uz austrijske specijalne snage – Jagdkommando. Njihova baza u Bečkom Novom Mjestu bit će potpuno rekonstruirana. Za 350 milijuna eura postat će do 2028. energetska neovisna, s izrazito

NIH SNAGA

luje u Euroatlantskom partnerskom vijeću te različitim međunarodnim vojnim misijama i operacijama poput UNIFIL-a, KFOR-a, te EUFOR-a u Bosni i Hercegovini, gdje ima vodeću ulogu. Tako Beč kombinira formalnu

TEKST

Ivan Galović

ojačanim sustavima osiguranja. Na taktičkoj razini, postrojba zamjenjuje zastarjela vozila Puch G290 Sandviper novim, visokomobilnim nizozemskim platformama Defenture GRF (u Austriji nose naziv Mammut). To vozilo dizajnirano je za specijalne operacije, pri čemu je fokus na zračnom prijevozu (treba stati u helikoptere CH-47 Chinook) te na velikoj pokretljivosti. Mammut može služiti kao mobilna vatrena baza naoružana teškom strojnicom (12,7 mm) ili bacačem granata.

Što se tiče službene jurišne puške, to je i dalje oružje *bullpup* dizajna Sturmgewehr 77 (StG 77 / Steyr AUG) domaće tvrtke Steyr Arms. Međutim, inačica A1 uvedena još 1977. ne može prihvatiti instalaciju različitih dodataka zbog fiksne optike integrirane u kućište. Austrija je stoga provela program A1 MOD – modernizaciju postojećih zaliha. Modernizacija obuhvaća zamjenu gornjeg dijela kućišta, pri čemu je ključna ugradnja nove optike, najčešće redizajniranog ciljnika Swarovski 1,5 x ili 3 x s poboljšanom končanicom. Novo kućište ima Picatinny šine, što omogućuje i montažu taktičkih dodataka poput prednje ručice za poboljšanje kontrole oružja pri rafalnoj paljbi te laserskih modula (LLM) s infracrvenim laserima.

POVIJESNI UGOVOR ZA PANDURE

Austrija je u veljači 2024. potpisala najveći pojedinačni ugovor za kopne sustave u novijoj povijesti – nabavu 225 oklopnih vozila Pandur EVO 6 x 6 vrijednu oko 1,8 milijardi eura. Ugovor je sklopljen s nekadašnjom austrijskom tvrtkom koja je danas u američkom vlasništvu: General Dynamics European Land Systems – Steyr (GDELS – Steyr). Vozila će biti isporučena u 12 konfiguracija (transportna, zapovjedna, sanitetska, minobacačka, protuzračna, protuoklopna, inženjerijska, za elektroničko ratovanje...), uz veliko sudjelovanje domaće industrije. Isporuke su planirane do 2032., uz mogućnost dodatnih 156 vozila.

Pandur EVO 6 x 6 kotačno je borbeno vozilo modularne konstrukcije, s visokim stupnjem balističke i protuminske zaštite, optimizirano za djelovanje u

Foto: U.S. Army / Sgt. Maria Ogden, 138th Public Affairs Detachment

Austrijski vojnici na vježbi Golden Sabre u operaciji KFOR na Kosovu u rujnu 2022.

urbanim i alpskim uvjetima. Ima dobru stratešku i operativnu pokretljivost, može koristiti cestovnu i željezničku infrastrukturu te se prevoziti transportnim avionima poput C-390, što je važno za domaće i međunarodne operacije. U austrijskoj doktrini Pandur EVO služi kao *radni konj* mehaniziranih i motoriziranih postrojbi, posebno u misijama brzog odgovora, kriznom upravljanju i potpori civilnim vlastima. Daljnji programi modernizacije oklopa obuhvaćaju 58 ten-

Foto: Rheinmetall

Austrijski Leopardi 2A4 bit će modernizirani na standard A7

BROJNO STANJE, STRUKTURA I VOJNI ROK

Austrija ima oko 9,2 milijuna stanovnika. Oružane snage od početka 2025. provode tranziciju osoblja kako bi ispunile ciljeve Razvojnog plana 2032+. Ukupan djelatni sastav trenutačno čini približno 16 000 profesionalnih vojnika i oko 8000 civilnih zaposlenika. Prosječno je stalno po 7000 ročnika na služanju šestomjesečnog vojnog roka. Najveći je dio profesionalnih pripadnika, prema procjeni između 10 000 i 12 000 vojnika, raspoređen u Kopnenim snagama (Landstreitkräfte), temeljno organiziranim u četiri brigade. U ustroju je i devet vojnih zapovjedništava pokrajina koja koordiniraju teritorijalnu obranu i suradnju s civilnim vlastima. Zračne snage (Luftstreitkräfte) imaju između 3500 i 4000 pripadnika. Novoustrojene Kibernetičke snage (Cyber-Kräfte) i specijalne snage (Jagdkommando) manje su, visokospecijalizirane cjeline s do 1500 pripadnika. Velik dio osoblja Bundesheera zaposlen je u administrativnim i logističkim strukturama. Unatoč povećanju proračuna i plaća, vojska se bori s problemom osoblja, najviše zbog umirovljenja iskusnih dočasnika, što pokušava nadomjestiti modelom služenja vojnog roka 6 + 3 mjeseca za ročnike.

Austrija je jedna od rijetkih europskih zemalja koja je zadržala sustav opće vojne obveze za sve muške državljane, što je potvrđeno i na referendumu 2013., dok je ženama omogućen dragovoljni pristup vojnoj službi. Temeljni vojni rok (Grundwehrdienst) zakonski traje šest mjeseci, tijekom kojih ročnici prolaze temeljnu vojnu obuku i specijalizacije za određene rodove vojske. Kao alternativu služenju s oružjem, obveznici mogu odabrati civilnu službu (Zivildienst), koja traje devet mjeseci i bitna je za funkcioniranje austrijskog socijalnog i zdravstvenog sustava. Kako bi se odgovorilo na suvremene sigurnosne izazove i manjak osoblja, uveden je model 6 + 3, koji ročnicima omogućuje da nakon obveznih šest mjeseci dobrovoljno produlje službu za još tri mjeseca uz znatne financijske poticaje, prije svega za zadaće zaštite državne granice i ključne infrastrukture. Prema službenim podacima za 2024. godinu, temeljni vojni rok odslužilo je 16 108 ročnika, čime se osigurava kontinuitet popune oružanih snaga i održavanje mobilizacijskog potencijala pričuve. Sustav novačenja (Stellung) obuhvaća sve vojno sposobne muškarce od 18. do 50. godine života, a proces služi i kao baza za popunu profesionalnog sastava vojske, koji se suočava s demografskim izazovima.

kova Leopard 2A4 kao i 112 borbenih vozila pješništva Ulan. Posao je ukupno vrijedan oko 560 milijuna eura. Nadogradnje uključuju poboljšanu zaštitu, suvremene sustave upravljanja paljbom, termalne kamere i digitalnu arhitekturu.

Leopardi 2A4 bit će zahvaljujući tvrtki KNDS Deutschland modernizirani na standard A7, dobit će povećanu razinu preživljavanja i točnosti paljbe danju i noću. Poboljšani sustavi za upravljanje paljbom i senzori omogućit će kraće vrijeme odgovora i bolju detekciju ciljeva.

Borbena vozila pješništva na gusjenicama ASCOD, u Austriji poznata kao Ulan, uvedena su u uporabu 2002. Trenutačno prolaze opsežnu nadogradnju na sredini vijeka uporabe (Mid-Life Upgrade – MLU) u izvedbi tvrtke GDELS – Steyr. Modernizacija im produljuje vijek uporabe do 2035. i dalje te se uklapa u koncept *teške jezgre* Bundesheera za odvratanje i obranu. Težište nadogradnje stavljeno je na zamjenu elektroničkih komponenti, uz integraciju suvremenih sustava za upravljanje bojištem, što je preduvjet za umreženo ratovanje. Iako top Mauser 30 mm ostaje isti, sustav za upravljanje paljbom radikalno se mijenja. Imat će nove ciljničke naprave i električni pogon kupole.

Austrijsko topništvo trenutačno se oslanja isključivo na stare gusjenične haubice M109 A50 ograničenog dometa. U budućnosti je moguća nabava novih samohodnih haubica na kotačima kalibra 155 mm. Potencijalni kandidati uključuju sustave poput Archera, Caesara, PzH 2000 ili RCH 155. Moguć je i povratak raketne artiljerije dugog dometa, a među kandidatima bi onda bili američki HIMARS i izraelski PULS. Svi bi topničko-raketni sustavi trebali biti integrirani u novu taktičku komunikacijsku mrežu i štićeni PZO susta-

Foto: General Dynamics European Land Systems

vima Skyranger 30. Oružane snage tom modernizacijom stekle bi ključnu sposobnost preciznog uništavanja ciljeva na operativnim udaljenostima od 70 do 300 kilometara, što je deseterostruko povećanje u odnosu na sadašnje mogućnosti.

NABAVE ZA ZRAČNE SNAGE

Godine štednje u austrijskom obrambenom sustavu značile su i izostanak nabave novih letjelica za Zračne snage (Luftstreitkräfte). U međuvremenu su iz operativne uporabe povučeni višenamjenski laki avioni Saab 105 i višenamjenski helikopteri Alouette III. Ta se situacija ipak mijenja. Kroz strateško partnerstvo s Italijom i posao vrijedan više od 800 milijuna eura Austrija kupuje 36 helikoptera Leonardo AW169M Lion. Isporuka je dogovorena u dvije serije, a dolaze u školskoj (AW169B) i taktičkoj (AW169MA) inačici. Potonja je posebno opremljena skijama za slijetanje na alpske vrhove, a nadomjestit će sposobnost helikopterske oružane borbe koju imaju helikopteri OH-58B Kiowa koji će biti povučeni iz operativne uporabe. Helikopteri će uz ostalo služiti za traganje i spašavanje (SAR) i transport specijalnih snaga. Nao-

Austrija je u veljači 2024. potpisala s tvrtkom GDELS – Steyr ugovor za nabavu 225 oklopnih vozila Pandur EVO 6 x 6 vrijednu oko 1,8 milijardi eura

ružana inačica integrira FLIR senzore, strojnice kalibra do 12,7 mm i raketne lansere.

Modernizacija flote srednjih transportnih helikoptera usmjerena je na 24 letjelice UH-60 Black Hawk, tj. kombinaciju nabave novih i nadogradnje postojećih platformi. Proces obuhvaća kupnju 12 novih helikoptera UH-60M vrijednih približno 1,05 milijardi dolara putem američkog programa Foreign Military Sale, kao i triju rabljenih UH-60L. Dogovorena je i suradnja s američkom tvrtkom Ace Aeronautics, kojom će se u postojećih devet Black Hawkova u inačici S-70A-42 ugraditi napredna digitalizirana *staklena kabina* Garmin G5000H. Kombinacija AW169 i Black Hawkova bit će posebno pogodna za najzahtjevnije zadatke taktičkog transporta i spašavanja na velikim nadmorskim visinama u svim vremenskim uvjetima.

Austrijsko ratno zrakoplovstvo raspolaže trima starijim avionima KC-130K Hercules. Uskoro će ih zamijeniti četiri Embraerova KC-390 Millenniuma

Foto: U.S. Air National Guard / Master Sgt. Ryan Campbell

Što se tiče fiksnih krila, Austrija želi popuniti ključnu prazninu nastalu povlačenjem aviona Saab 105 i istodobno rasteretiti skupu flotu višenamjenskih borbenih aviona Eurofighter Typhoon. Stoga je sredinom prosinca 2025. objavljena vijest da je s tvrtkom Leonardo potpisan ugovor vrijedan 1,5 milijardi eura za nabavu 12 mlaznih aviona Leonardo M-346FA. Letjelice će imati školsku, ali i borbenu funkciju. Bit će opremljene radarom za nadzor paljbe Grifo-346 i s NATO-om kompatibilnim podatkovnim vezama za integraciju u austrijski integrirani sustav zapovijedanja i nadzora zračnog prostora Goldhaube. Letjelica će tako istodobno imati sposobnosti naprednog trenažera (Lead-In Fighter Trainer – LIFT), ali i provedbe dijela zadaća nadzora zračnog prostora i borbenih zadaća manjeg intenziteta. Austrijskih 15 Eurofightera Tranché 1 već je tehnološki zastarjelo pa postoje planovi za njihovu nadogradnju. Nabava novih aviona kao što su Eurofighter Tranché 4, Rafale F4 ili F-35 Lightning II rijetko se spominje.

Austrija je kroz zajedničku nabavu s Nizozemskom za približno 560 milijuna eura ugovorila s brazilskom tvrtkom Embraer kupnju četiriju transportnih aviona C-390 Millennium. Njima će 2026. i 2027. zamijeniti zastarjele C-130K Herculese. Novi avioni donose znatno povećanje nosivosti, brzine i interoperabilnosti unutar okvira NATO-a i EU-a, uz istodobno niže operativne troškove po toni tereta. Platforma bi trebala provoditi različite misije, uključujući transport oklopnih vozila i snaga, medicinsku evakuaciju, te imati mogućnost dopune goriva u zraku.

OTVARANJE KIŠOBRANA

Velik je korak u modernizaciji austrijskih obrambenih sposobnosti integracija statičnih i mobilnih sustava protuzračne obrane i borbenog zrakoplovstva u jedinstveni slojeviti štit. Među novim vozilima Pandur bit će i 36 opremljenih Rheinmetallovim PZO topničkim sustavima Skyranger 30 kalibra 30 mm vrijednih 400 milijuna eura. Sustavi će imati i lansere PZO projektila Mistral. S njima će se povezati postojećih 28 moderniziranih PZO topova Oerlikon GDF 005 kalibra 35 mm, kao i pripadajući radarski sustavi i ostala oprema. Dakle, stariji Oerlikoni bit će dovedeni na razinu PZO sustava vrlo kratkog dometa Skyguard NG (Next Generation).

Među sustavima koji će činiti sveobuhvatnu taktičku komunikacijsku mrežu austrijske vojske bit će i oni koji dolaze iz finske tvrtke Bittium

Foto: Bittium Oy

INŽENJERIJA I LOGISTIKA

Modernizacija inženjerijskih kapaciteta austrijske vojske počiva na konceptu dvojne namjene, sredstvima koja su jednako učinkovita u borbenoj potpori i u pomoći tijekom prirodnih katastrofa. Vojna inženjerijska vozila bit će dodatno modernizirana kroz spomenuti program nabave novih Pandura. Austrija nabavlja i radne strojeve njemačko-švicarske tvrtke Liebherr, uključujući oklopljene dizalice i daljinski upravljane buldožere, čime se osigurava ključna sposobnost inženjerije za raščišćavanje lavina i sanaciju terena u mirnodopskim uvjetima, ali i probijanje zapreka i razminiranje na bojištu.

Austrijska vojska provodi i opsežan program modernizacije logističke flote kroz okvirni sporazum s tvrtkom Rheinmetall MAN Military Vehicles (RMMV). Okvirni sporazum predviđa nabavu do 1375 kamiona (izvorno) uz dodatno proširenje za još 300 vozila, što ukupnu brojku podiže na približno 1675 kamiona. Početna vrijednost sedmogodišnjeg ugovora potpisanog u proljeće 2023. iznosila je 525 milijuna eura. S dodatnim proširenjem ugovora (kraj 2023.), ukupni potencijalni iznos narudžbe narastao je na više od 825 milijuna eura. Radi se o vozilima serija HX, TGS i TGM koja služe za prijevoz ljudi, opreme i streljiva. Serija HX koncipirana je kao čisto vojna platforma s povećanom robusnošću, zaštitom i terenskom sposobnošću, dok TGS i TGM nude kompromis između civilnog i vojnog segmenta. Vozila se mogu opremiti modularnim nadogradnjama (cisterna, kontejnerski sustav, dizalice).

Foto: Rheinmetall

Među kamionima koje nabavlja Austrija jesu i oni koji pripadaju seriji TGS tvrtke Rheinmetall MAN Military Vehicles

VOJSKE SVIJETA

ZAMJENA LEGENDARNOG PINZGAUERA

Bundesheer je, što se tiče lakih oklopnih vozila, umjesto izravne zamjene legendarnog Steyr-Puch Pinzgauera jednim tipom vozila, odabrao strategiju diversifikacije flote koja uključuje četiri ključna modela za različite operativne potrebe. Za taktičke komunikacijske zadaće i kao izravni nasljednik Pinzgauera u toj ulozi nabavlja se 185 vozila Iveco MUV Noriker (4 x 4), dok se za opće logističke i transportne svrhe koristi komercijalni Mitsubishi L200 (*pick-up*), kojih je već nabavljeno više od 300. Noriker služi kao mobilna platforma za novu taktičku komunikacijsku mrežu (TCN). Temelj mu je za vojne potrebe prilagođeno podvozje komercijalnog modela Iveco Daily 70.20 (4 x 4), što osigurava nosivost do četiri tone i ukupnu masu od sedam tona, uz oklopljenu kabinu. Kroz ugovore realizirane u dvije faze (2020. i 2023.) naručeno je ukupno 125 vozila u vrijednosti od 42,5 milijuna eura, pri čemu je ukupna flota za potrebe vezista trebala biti zaokružena na 185 vozila do kraja 2025. Ta vozila, koja austrijska tvrtka EMPL oprema specijaliziranim nadogradnjama, funkcioniraju kao pokretna zapovjedna mjesta i radiorelejni čvorovi, osiguravajući digitalnu povezivost postrojbi na teško prohodnom terenu. Vozila Mitsubishi L200 nemaju Pinzgauerove velike terenske sposobnosti, no donose znatne uštede u nabavi i održavanju, te veću udobnost, brzinu i sigurnost na cesti. Preinake vozila za vojne potrebe provodi tvrtka EMPL (ojačani ovjes, *ratna* svjetla, komunikacijski sustavi).

Ključna je tehnološka prednost Skyguarda i Skyranger-a u potpunoj digitalizaciji sustava kao i u uporabi programibilnog AHEAD streljiva koje pri ispaljenju stvara oblak fragmenata za zadnji sloj obrane protiv malih dronova i krstarećih projektila koji bi mogli promaknuti višim slojevima PZO-a. Što se tiče tih većih dometa, Austrija je 2024. pristupila europskoj inicijativi ESSI (European Sky Shield Initiative) kako bi zajedničkom nabavom osigurala interoperabilnost i umrežavanje svojih senzora s europskim partnerima, ali uz potpisivanje posebne deklaracije kojom se jamči očuvanje vojne neutralnosti. Unutar ESSI-ja, Austrija je fokusirana na popunjavanje praznine u PZO-u srednjeg dometa. Kao središnji dio novog *zračnog štita* vrijednog oko dvije milijarde eura, na-

Austrijski vojnik 8. ožujka 2023. upravlja dronom na vježbi Flintlock. Provedena je daleko od njegove kuće: u zapadnoafričkoj zemlji Gani, u kojoj Austrijanci zahvaljujući dobrim bilateralnim odnosima ponekad obučavaju pripadnike tamošnjih oružanih snaga

bavljaju se raketni sustavi IRIS-T u inačicama kratkog (SLS) i srednjeg (SLM) dometa (po četiri jedinice svaki). Prvi je učinkovit na udaljenosti do 12 i visini do osam kilometara, a drugi na udaljenosti do 40 i visini do 20 kilometara. Iako ESSI može uključivati i sustave dugog dometa (poput američkog Patriota) i sustave za obranu od balističkih projektila izvan atmosfere (izraelski Arrow-3, koji nabavlja Njemačka), Austrija prema navodima u medijima za sada računa da će biti dio sustava u kojem će je štiti kišobran sustava Arrow-3 koji će biti smješteni u Njemačkoj, uz mogućnost da u budućnosti nabavi vlastite sustave dugog dometa.

KIBERNETIČKA I ZAPOVJEDNO-KOMUNIKACIJSKA MREŽA

Austrijske oružane snage prolaze veliku transformaciju u domeni kibernetičke obrane. U sklopu Razvojnog plana 2032+ predviđena su ulaganja od 40 milijuna eura u razvoj kibernetičkih timova za brzi odgovor (CRRT) u suradnji s Litvom i Latvijom unutar europskog obrambenog programa PESCO. Središnju ulogu ima Zapovjedništvo za potporu zapovjednim strukturama i kibernetičku obranu (Kommando Führungsunterstützung & Cyber Defence – KdoFÜU&CD), koje provodi 24-satni nadzor mreža i koordinira obranu od kibernetičkih napada.

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Jake Carter

Foto: U.S. Air National Guard / Master Sgt. Ryan Campbell

Razvija se i sveobuhvatna taktička komunikacijska mreža (TCN), koja će biti *mozak* buduće zapovjedno-informacijske mreže moderniziranog Bundesheera. Ona će značiti prelazak s fragmentiranih analognih sustava na mrežnacentričnu arhitekturu temeljenu na IP tehnologiji i softverski definiranim radiouređajima (SDR) tvrtki Elbit i Bittium.

Ta digitalna infrastruktura djeluje kao *vezivno tkivo* koje spaja sve platforme, od pješaka do oklopnih vozila, omogućujući siguran prijenos glasa, podataka i videa u stvarnom vremenu. Time se uvelike povećava zapovjednikov uvid u situaciju, zahvaljujući alatima poput Blue Force Trackinga, dok se kritični ciklus *senzor-strijelac* skraćuje na sekunde digitalnim prijenosom koordinata, eliminirajući spore odgovore i rizike glasovne komunikacije.

Uvođenje TCN-a jedan je od tehnički najzahtjevnijih aspekata modernizacije jer zahtijeva fizičku integraciju nove opreme u cjelokupnu flotu vozila, od lakih Mitsubishija L200 do tenkova Leopard. Unatoč složenosti, taj sustav nužan je preduvjet za operativnu učinkovitost drugih naprednih platformi poput modernih vozila ASCOD/Ulan i sustava protuzračne obrane. U tom su kontekstu austrijske oružane snage ugovorile nabavu sustava za upravljanje bojišnicom SitaWare danske tvrtke Systematic ukupno vrijednih 72,8 milijuna eura. Paket uključuje više od 500 licencija modula Headquarters za operativna zapovjedništva

Petnaest Eurofightera Tranché 1 tehnološki je zastarjelo pa je u planu njihova nadogradnja. Nabava novih višenamjenskih borbenih aviona rijetko se spominje

DRONovi I PROTUDRONSKA OBRANA

Kao i mnoge druge europske zemlje, i Austrija znatno ulaže u proširenje sposobnosti u domeni besposadnih zrakoplovnih sustava (UAS) i protudronske obrane (C-UAS). Naručeno je 315 taktičkih izvidničkih dronova Magni-X izraelske tvrtke Elbit Systems za razinu voda/satnije. Domet im je do deset kilometara, a autonomija 60 minuta. Za obranu od dronova razvijen je sustav ELDRO (Elektronische Drohnabwehr), koji nekinetički neutralizira besposadne letjelice ometanjem njihovih komunikacijskih i navigacijskih signala. Operativna arhitektura sustava temelji se na povezivanju senzora za preciznu radiofrekvencijsku detekciju Aaronia AARTOS i protudronske puške HP 47 za usmjerenu neutralizaciju. Integrirani na mobilne platforme poput vozila Iveco Husar, ti sustavi stvaraju učinkovit elektronički štit protiv besposadnih letjelica.

Foto: Aaronia

Senzori za preciznu radiofrekvencijsku detekciju Aaronia AARTOS

te više od 1000 licencija modula Frontline za integraciju u taktička vozila, čime se stvara jedinstvena digitalna arhitektura. Velika je prednost novog sustava osiguranje pune interoperabilnosti s partnerima iz NATO-a te susjednim zemljama poput Njemačke.

U modernizaciji austrijskih oružanih snaga glavni je fokus na tehnološkom skoku kroz digitalizaciju, TCN mreže i naprednu opremu, čime se njihov pripadnik stavlja u ravnopravan položaj s pripadnikom iz članica NATO-a. Iako država ustavno zadržava neutralnost, ona se reinterpreтира kao *aktivna neutralnost*, koja podrazumijeva interoperabilnost i zajedničke nabave s europskim i transatlantskim partnerima. Takav pristup omogućuje da vlastite sposobnosti budu preduvjet za ozbiljno sudjelovanje u široj europskoj sigurnosnoj arhitekturi. U konačnici, uspjeh modernizacije neće se mjeriti samo nabavljenom opremom, koju Austrija, barem što se tiče velikih sustava, ipak nabavlja u manjoj mjeri nego mnoge druge europske zemlje. Mjerit će se ponajprije sposobnošću integracije tih sustava u jedinstvenu cjelinu.

HIBRIDNI SUKOBI

U prvim desetljećima nakon Drugog svjetskog rata, europska zemlja najviše pogođena terorističkim kampanjama bila je Francuska, u kojoj su vladale velike političke napetosti zbog alžirske krize. S 1970-ima došli su teroristički akti separatista i krajnje ljevice, a onda i ekstremnih islamista

TEKST

Hrvoje Barbarić

POVIJEST TERORIZMA U EUROPI:

FRANCU

Francuska kolonijalna povijest, etničke manjine na Korzici i u Bretanji, velika i djelomično neintegrirana muslimanska zajednica, angažmani u međunarodnim vojnim misijama, ali i politički sustav temeljen na sekularnosti i republikanizmu, dali su pojedincima iz različitih društvenih skupina opravdanje i ideološku inspiraciju za osnivanje terorističkih skupina ili za počinjenje nasilnih terorističkih akata.

Početak tamošnje povijesti terorizma seže u drugu polovinu 1950-ih, kad je zemlja bila u krizi izazvanoj teškim kolonijalnim ratom koji je vodila u Alžiru. S 1958. godinom i dolaskom generala Charlesa de Gaullea (1890. – 1970.) na čelo zemlje započeo je novi smjer politike Pariza prema sjevernoafričkoj koloniji, koji je vodio k davanju potpune

neovisnosti Alžiru. Politički aktivni francuski stanovnici Alžira, tzv. koloni, isprva su bili oduševljeni de Gaulleovim usponom na vlast. No, postupno su postajali razočarani, smatrajući da im matica okreće leđa. Nakon što su vlasti najavile raspisivanje referenduma o budućnosti Alžira, skupina nezadovoljnika u prosincu je 1960. na španjolskom tlu dogovorila osnivanje pokreta koji će postati vojno i politički iznimno utjecajan: Tajna vojna organizacija (Organisation de l'Armée Secrète - OAS). Formalno su je u siječnju 1961. osnovali umirovljeni časnici Raoul Salan (1899. – 1984.) i Edmond Jouhaud (1905. – 1995.) te lokalni desničarski militanti Pierre Lagailarde (1931. – 2014.) i Jean-Jacques Susini (1933. – 2017.), dok je ogranak na europskom kontinentu

Foto: NATO

vodio tada aktivan satnik Pierre Sergeant (1926. – 1992.).

NEUSPJEŠAN VOJNI UDAR

OAS se na terenu oslanjao na različite lokalne oružane skupine i mreže francuskih kolona koji su se borili protiv aktivnosti alžirskog Nacionalnog oslobodilačkog fronta (Front de libération nationale – FLN) i sudjelovali u nasilnim odmazdama na arapske civile. OAS je prema nekim procjenama na vrhuncu imao između 1500 i 2000 pri-

Nakon strašnog terorističkog napada u Parizu 13. studenog 2015., sve zastave ispred NATO-ova sjedišta u Bruxellesu bile su spuštene na pola koplja u počast nevinim žrtvama i znak solidarnosti s Francuskom

padnika te još 3000 - 4000 suradnika koji su bili povremeno angažirani u akcijama.

Nakon što su na referendumu 8. siječnja i Francuzi i Alžirci većinom glasali za samoodređenje Alžira, OAS 25. siječnja 1961. poduzima prvi atentat. Žrtva je bio odvjetnik i liberalni političar Pierre Popie (r. 1930.) koji je podržavao alžirsku neovisnost. U travnju 1961. skupina aktivnih i bivših francuskih časnika među kojima su i osnivači OAS-a pokušava vojni udar, no ne uspijeva. U tim okolnostima, organizacija se okreće terorističkim akcijama i u sljedećim mjesecima dolazi do naglog rasta njihova broja, u Alžiru i u kontinentalnoj Francuskoj. U lipnju 1961. teroristi podmeću bombu pod vlak Pariz – Strasbourg pri čemu je poginulo 28 ljudi, što je bio

HIBRIDNI SUKOB

najteži teroristički akt na francuskom teritoriju do 2015. godine i napada radikalnih islamista. U siječnju 1962. OAS podmeće bombu u zgradu ministarstva vanjskih poslova u Parizu, pri čemu je jedna osoba izgubila život, a trinaest ih je ozlijeđeno.

Još od sredine 1950-ih, dio francuskih intelektualaca podizao je glas protiv francuskih postupaka u Alžiru. Tako se na meti napada OAS-a 1961. i 1962. našao i pariški stan francuskog filozofa i protivnika alžirskog rata Jeana Paula Sartrea (1905. – 1980.). Srećom, Sartre je prošao neozlijeđen.

TRAGEDIJA KOD METROA

Teroristi OAS-a su 7. veljače 1962. po Parizu podmetnuli bombe koje su ozlijedile više ljudi. Jedna je bila podmetnuta kod zgrade u kojoj je bilo dopisništvo sovjetske novinske agencije TASS, a najviše je medijski odjeknula ona koja je eksplodirala kod stana pisca i tadašnjeg ministra kulture Andrea Malrauxa (1901. – 1976.) u Boulogne-Billancourtu kod Pariza. U eksploziji je teško ozlijeđeno dijete koje se nalazilo u susjednom stanu. Događaj je inicirao masovne prosvjede dan poslije u Parizu protiv aktivnosti OAS-a koje je organizirala Francuska komunistička partija i druge ljevičarske organizacije. Policijska intervencija dovela je do strašne tragedije i smrti devet prosvjednika kod postaje pariškog metroa Charonne.

Na meti atentata našli su se i alžirski političari i intelektualci, a jedna od brojnih žrtava bio je i alžirski pisac Mouloud Feraoun (r. 1913.), kojeg je 15. ožujka 1962. u gradu Alžiru zajedno s pet njegovih kolega pogubio OAS-ov odred smrti.

Osim napada na istaknute Alžirce i francuske političke protivnike, OAS je u više navrata, možda i nekoliko desetaka puta, pokušao atentat i na samog predsjednika de Gaullea. Primjerice, 8. rujna 1961. u mjestu Pont-sur-Seine u departmanu Aube u sjeveroistočnoj Francuskoj De Gaulleov automobil vrebao je bombom podmetnutom uz cestu, ali nije eksplodirala. Najviše medijske pažnje privukao je pokušaj atentata u pariškom predgrađu Petit-Clamart u kolovozu 1962. Iz zasjede je na predsjed-

Foto: Wikimedia Commons

Eksplorzija bombe u četvrti grada Alžira Bab-el-Oued u siječnju 1962. Za čin je osumnjičena desničarska organizacija OAS koja se borila protiv neovisnosti Alžira od Francuske

nikov automobil zapucala skupina koju je predvodio časnik Jean-Marie Bastien-Thiry (1927. – 1963.), poslije osuđen na smrt. Unatoč brojnim pogodbama u vozilo, i de Gaulle i njegova supruga Yvonne (1900. – 1979.) ostali su neozlijeđeni.

STRAŠNO PROLJEĆE

OAS je provodio sve intenzivniju kampanju terora: samo je u veljači 1962. širom Alžira ubijeno 550 ljudi, a čak se može naći podatak da je u ožujku 1962. dnevno eksplodiralo u prosjeku 120 različitih eksplozivnih naprava. Teror je uništio preostalu potporu OAS-u u francuskoj javnosti, a velik politički udarac organizacija je pretrpjela 18. ožujka kad su francuska vlada i FLN potpisali sporazum u Évianu koji je de facto omogućio Alžiru punu neovisnost. U istom mjesecu došlo je do nekoliko napada na žandare i francuske vojnike, pa je vojska pokrenula trodnevnu operaciju napada na uporište OAS-a u radničkom dijelu grada Alžira Bab-el-Ouedu. Sudjelovalo je čak 20 tisuća francuskih vojnika s avionima

Foto: nationaalarchief.nl via Wikimedia Commons

i oklopnim vozilima, poginulo ih je petnaestak, kao i 20 pripadnika OAS-a. Tih dana u Alžiru koloni su organizirali prosvjede protiv vojne akcije, no one su završile golemom tragedijom: vojska je otvorila vatru i ubila na desetine civila. U jednom od najvećih terorističkih napada izvedenog 2. svibnja u alžirskoj su luci u eksploziji automobila bombe poginule najmanje 62 osobe, dok je dva tjedna poslije u valu uličnih napada vatrenim oružjem na alžirske Arape ubijeno 42 ljudi. Međutim, u srpnju 1962. objavljeni su rezultati referenduma o neovisnosti Alžira – 99 % Alžiraca bilo je za, neovisnost je proglašena 5. srpnja, a OAS je potpuno izgubio političku potporu u Francuskoj. Militantnim kolonima postalo je jasno da je otpor neovisnosti uzaludan te je do kraja srpnja 1962. njihov politički i vojni utjecaj gotovo iščezao. Prema najčešćim procjenama, do trenutka neovisnosti Alžira, u terorističkoj kampanji OAS-a ubijeno je 2360 ljudi. Međutim, mnoge procjene koje ne dolaze iz Francuske navode da broj ubijenih prelazi deset tisuća, što uključuje i nekoliko

General Raoul Salan na fotografiji iz svibnja 1958.

Dvije i pol godine poslije bit će glavni utemeljitelj Tajne vojne organizacije

stotina pripadnika OAS-a ubijenih u akcijama francuskih snaga sigurnosti. OAS se, u tom pogledu, uz Irsku republikansku armiju može smatrati najopasnijom europskom terorističkom skupinom, a s obzirom na intenzitet i broj žrtava njihovih akcija u relativno kratkom vremenu djelovanja i najsmrtonosnijom. U prosincu 1964. većina je pripadnika OAS-a koji su bili osuđeni na zatvorske kazne manje od petnaest godina amnestirana. Neki su čak vraćeni u francuske oružane snage. Dio pripadnika organizacije pronašao je trajno utočište u Španjolskoj, Portugalu ili Južnoj Americi.

SURADNJA U NAPADU

Na zadnjem valu europskog ljevičarskog terorizma krajem 1970-ih godina u Francuskoj je osnovana teroristička skupina Izravna akcija (Action Directe - AD) koja je za mete birala vladine i poslovne institucije. Organizacija je nastala spajanjem dvaju manjih. Prva je Internacionalistička revolucionarna akcijska grupa (Groupes d'Action Révolutionnaire Internationalistes – GARI), a druga Nove oružane snage za narodnu autonomiju (Nouveaux Armées pour l'Autonomie Populaire - NAPAP). U ideološkom pogledu, organizacija se temeljila na radikalnom marksizmu i francuskoj ljevičarskoj tradiciji, te je istodobno bila protuamerički i protuizraelski orijentirana. Bila je odgovorna za ubojstvo francuskog generala Renée Audrana (r. 1929.) u atentatu 25. siječnja 1985. u mjestu La Celle-Saint-Cloud na sjeveru Francuske. Motiv ubojstva bio je u činjenici da je general bio visokopozicionirani časnik u strukturama koje su se bavile izvozom naoružanja. Jednu od svojih najpoznatijih terorističkih akcija AD je izveo 8. kolovoza 1985. zajedno s njemačkom terorističkom skupinom Baader-Meinhof: napad na bazu američkog ratnog zrakoplovstva Rhein-Main kod Frankfurtu. Snažno je odjeknulo ubojstvo predsjednika kompanije Renault Georges Besse (r. 1927.) 17. studenog 1986. u Parizu. U veljači 1987. uhićena su četiri glavna lidera skupine: Nathalie Ménigon (r. 1957.), Jean Marc Rouillan (r. 1952.), Joelle Aubron (1959. – 2006.) i Georges Cipriani (r. 1950.). Osuđeni su na doživotne zatvorske kazne te je

HIBRIDNI SUKOBI

utjecaj skupine idućih godina uglavnom nestao.

OTMICA ZRAKOPLOVA

Današnja je Francuska dom velike muslimanske zajednice čija se brojnost procjenjuje na između 6 i 7 milijuna ljudi, ili oko 10 do 13 posto populacije. Dio mlađih muslimana, najviše onih koji žive u predgrađima velikih gradova, zbog relativne je neintegriranosti u francusko društvo podlegao vjerskoj radikalizaciji. Radikalizirani pojedinci prihvaćaju terorizam kao metodu borbe protiv Francuske. Građanski rat u Alžiru te kasniji rat u Siriji postali su poticaji radikalizaciji i katalizatori za stvaranje terorizma radikalnih islamista na francuskom tlu.

Prvi val terorizma s tom pozadinom zapljusnuo je Francusku sredinom 1990-ih tijekom građanskog rata u Alžiru. Skupina alžirskih terorista 24. prosinca 1994. otima Air Franceov zrakoplov na letu 8969 koji se pripremao za uzlijetanje prema Francuskoj s aerodroma Houari Boumediene, u istoimenom glavnom gradu Alžira. Četvorica ekstremista pripadali su alžirskoj Naoružanoj islamskoj skupini (Groupe Islamique Armé - GIA). U zrakoplovu se u trenutku otmice nalazilo više od 200 putnika i članova posade, a teroristi su od francuskih vlasti zahtijevali da im omogući slije-

**Francuska
ljevičarska
teroristička skupina
Izravna akcija
8. je kolovoza
1985. zajedno
s njemačkom
skupinom
Baader-Meinhof
napala bazu
Američkog ratnog
zrakoplovstva
Rhein-Main kod
Frankfurta**

**Pripadnici
francuske
Interventne
skupine Nacionalne
žandarmerije
(GIGN) na
demonstraciji 2022.
godine. Jedna
od najpoznatijih
intervencija GIGN-a
oslobađanje je
talaca na Air
Franceovu letu
8969 u prosincu
1994.**

Foto: Domenjod / Wikimedia Commons / CC BY-SA 4.0

tanje u Pariz. Oteti je zrakoplov na pisti okružen alžirskom specijalnom policijom, a ubrzo nakon početka otmice na drugoj strani Sredozemnog mora uzburjana je francuska antiteroristička Interventna skupina Nacionalne žandarmerije (Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale - GIGN). Francuzi su, unatoč početnom otporu alžirskih vlasti, odlučili da se zrakoplovu dopusti da uzleti i sleti u Marseilleu kako bi riješili talačku krizu, u kojoj su teroristi već ubili trojicu putnika. Obavještajnim kanalima francuska vlada saznaje da su teroristi namjeravali, nakon što se opskrbe gorivom u Marseilleu, eksplozivom raznijeti zrakoplov iznad samog središta Pariza. U relativno uspješnoj akciji na aerodromu u Marseilleu komandosi GIGN-a uspijevaju likvidirati teroriste te evakuirati sve putnike iz zrakoplova. Međutim napadi GIA-e nisu stali. Tijekom 1995. poduzeli su seriju bombaških napada u Parizu, uključujući eksploziju 25. srpnja u metrou, u

Foto: U.S. DoW / TSGT Patrick H. Nugent

kojoj je poginulo osam ljudi, a više od stotinu bilo je ranjeno. Tek krajem 1990-ih, slabljenje GIA-e i kraj građanskog rata u Alžiru vratili su stanje sigurnosti u Francuskoj u normalne okvire.

DRUGI SMRTNI VAL

Nakon što je u Siriji 2011. izbio građanski rat, na francuskom tlu dolazi do novog vala napada radikalnih islamista. U više pucnjava u gradovima Toulouseu i Montaubanu, francuski musliman alžirskog podrijetla Mohammed Merah (1988. – 2012.) u ožujku 2012. godine ubija trojicu francuskih vojnika i četiri civila, među njima troje djece ispred židovske škole u Toulouseu. Nakon potrage, ubojica je pronađen te nakon 32-satne opsade ubijen u Toulouseu. Merahov teroristički napad Francusku je podsjetio na napade u 1990-im godinama i navijestio seriju znatno težih terorističkih akcija koje

SEPARATISTIČKI POKRETI

Osim integralističkog terorizma francuskih kolona, Francuska je bila suočena i s terorizmom separatista na Korzici i u Bretanji. Tijekom 1970-ih godina, separatistički pokret na Korzici ušao je u novu fazu osnivanjem Fronta za nacionalno oslobođenje Korzike (Front de libération nationale corse - FLNC). Skupina je nastala 1976. spajanjem dvaju postojećih otočnih pokreta Ghjustizia Paolina i Fronte Paesanu Corsu per a Liberazione (FPCL). Skupina je 1970-ih i 1980-ih izvela više stotina različitih bombaških napada i atentata. Proklamirani politički cilj FLNC-a neovisnost je otoka Korzike od Francuske, dok je u ideološkom smislu skupina orijentirana ulijevo. Unatoč tome, program pokreta sadrži i konzervativne stavove. Ženama nije dopušteno članstvo, čime se razlikuje od većine drugih europskih terorističkih skupina koje su ih redovito uključivale, pa i u vodećim ulogama. Najpoznatija akcija FLNC-a ubojstvo je prefekta Claudea Érignaca (r. 1937.) u Ajacciju 6. veljače 1998., nakon koje je Pariz na Korzici pokrenuo veliku antiterorističku kampanju. Za Erignacovo ubojstvo osumnjičen je jedan od vođa FLNC-a Yvan Colonna (1960. – 2022.), koji se pet godina skrivao u korzikanskim planinama, da bi naposljetku 2003. bio uhićen. Organizaciju je jako oslabilo uhićenje lidera Chartesa Pierija (r. 1950.), zatim frakcijske borbe te gubitak potpore lokalnog stanovništva, pa je 2014. službeno objavila odustajanje od oružane borbe. Druga separatistička organizacija Front za oslobođenje Bretanje (Front de Libération de la Bretagne - FLB) osnovan je krajem 1960-ih godina s ciljem stjecanja neovisnosti Bretanje od Francuske. FLB poduzima brojne akcije protiv državnih institucija, no nastoji se ograničiti na materijalnu štetu i slanje simboličke poruke, pa izbjegava ljudske žrtve. Najpoznatija akcija FLB-a bio je bombaški napad na palaču u Versaillesu 1978. bez poginulih. Tijekom 1990-ih godina dolazi do uhićenja više članova skupine, pa njezin utjecaj i aktivnosti uglavnom nestaju.

će pogoditi zemlju sljedećih godina. Netom prije podneva 7. siječnja 2015., braća alžirskog podrijetla Saïd (r. 1980.) i Cherif Kouachi (r. 1982.), obojica rođeni Parižani, napali su redakciju pariškog satiričnog lista Charlie Hebdo koji je, među ostalim, objavljivao i karikature proroka Muhameda. Teroristi su se identificirali kao pripadnici skupine Al-Qaida Arapskog poluotoka (AQAP). U napadu je ubijeno 12 osoba, a braća su nakon uspješnog bijega poginuli 9. siječnja u sukobu s policijom u mjestu Dammartin-en-Goële sjeverno od Pariza. Već sljedeći dan nakon napada na Charlie

HIBRIDNI SUKOBI

Hebdo, radikalni islamist malijskog podrijetla Amedy Coulibaly (r. 1982.) ubija policajku u gradu Montrougeu kod Pariza, a 9. siječnja uzima taoce u pariškom židovskom supermarketu i ubija četvero ljudi. Ubili su ga policijski specijalci, a bio je povezan s braćom Kouachi. Francuska vlada proglasila je izvanredno stanje te pokrenula operaciju Sentinelle – raspoređivanje tisuća vojnika na ulice gradova radi zaštite vjerskih objekata, škola, diplomatskih predstavništava te većih javnih okupljališta, koja traje do danas.

Najteži teroristički napad na francuskom tlu dogodio se u Parizu 13. studenog 2015. Teroristi su istodobno napali koncertnu dvoranu Bataclan, nacionalni stadion Stade de France te pariške restorane. Desetorica počinitelja bili su dio terorističke čelije povezane s takozvanom Islamskom državom.

PARIZ ZAVIJEN U CRNO

Seriya zločina tog tragičnog dana započela je nešto iza 21 sat akcijom bombaša samoubojice kod Stade de

Više od milijun i pol ljudi sudjelovalo je na Maršu jedinstva u Parizu 11. siječnja 2015., godinu dana nakon terorističkog napada na redakciju satiričnog lista Charlie Hebdo

Francea na kojem se u tom trenutku odigravala prijateljska nogometna utakmica Francuska – Njemačka. Nazočio joj je i tadašnji francuski predsjednik François Hollande (r. 1954.). U nešto više od pola sata aktivirane su tri eksplozivne naprave. Druga skupina napada restorane i kafiće te ubija građane samoubilačkim eksplozivnim napravama i pucnjavom iz automatskog ručnog oružja. Treća skupina od trojice napadača upada u koncertnu dvoranu Bataclan tijekom održavanja koncerta rock-grupe Eagles of Death Metal te puca po publici iz automatskog oružja. Nakon intervencije snaga sigurnosti, teroristi su poginuli ili su uhićeni. U napadima je ukupno ubijeno 137 ljudi, a ranjeno ih je više od 400. Samo u Bataclanu bilo je 90 poginulih. Sedmorica terorista ubili su se ili bili ubijeni iste večeri. Dvojica su poginuli nekoliko dana poslije u Parizu u akcijama uhićenja, među njima i glavni organizator akcije – belgijski državljani marokanskog podrijetla Abdelhamid Abaaoud (r. 1987.) koji je sudjelovao u ratu u Siriji. Jedini preživjeli ostao je Salah Abdeslam (r. 1987.). Pobjegao je u Belgiju gdje je poslije uhićen i osuđen na dugogodišnju zatvorsku kaznu.

Seriya napada radikalnih islamista nastavljena je 14. srpnja 2016. u Nici, na proslavi Dana Bastilje. Napadač s dvojnim francuskim i tuniskim državljanstvom Mohamed Lahouaiej-Bouhlel kamionom se zaletio u masu od 30 tisuća ljudi tijekom vatrometa. Ubio je 86 ljudi, od čega 15 djece, a ozlijedio ih je više od 400. Ubijen je u razmjeni vatre s policijom. Iako je Bouhlel imao povijest psihičkih bolesti, odgovornost za njegov čin preuzela je Islamska država. Iako

Foto: NATO

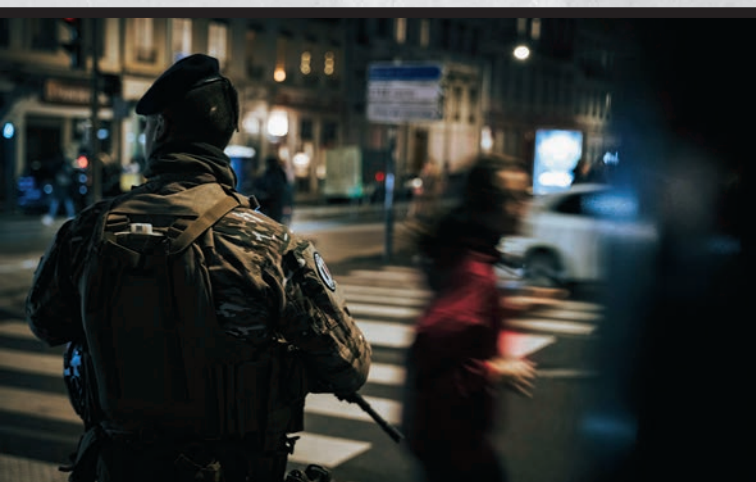

Foto: Ministère des Armées

Francuska je vlada 2015. zbog terorističkih napada proglasila izvanredno stanje te pokrenula operaciju Sentinelle u kojoj vojnici na ulicama gradova čuvaju lokacije potencijalno ugrožene terorističkim napadima

istražitelji nisu ustanovili vezu s tom organizacijom, osam ljudi bilo je osuđeno za pomaganje počinitelju.

NIZ ZLOČINA

Samo dva tjedna poslije tragedije u Nici, u mjestu Saint-Étienne-du-Rouvray u Normandiji, dvojica terorista povezanih s Islamskom državom ubili su katoličkog svećenika Jacquesa Hamela (r. 1930.). Ubijeni su u intervenciji snaga sigurnosti. Potom je 16. listopada 2020. u mjestu Conflans-Sainte-Honorine kod Pariza ubijen profesor povijesti Samuel Paty (r. 1973.), a počinitelj je bio osamnaestogodišnji radikalni islamist Čečen Abdulah Anzorov, koji je poslije ubijen. U listopadu 2020. tuniski imigrant Brahim Aouissou (r. 1999.) nožem je ubio troje ljudi u crkvi Notre-Dame de l'Assomption u Nici. Osuđen je na doživotni zatvor.

U nekoliko izdvojenih slučajeva napadani su vojnici koji patroliraju ulicama francuskih gradova, premda se nekoliko od tih napada pripisuje osobama s psihičkim bolestima. U srpnju 2023. sirijski je izbjeglica Abdalmasih Hanoun u mjestu Annecy na jugoistoku Francuske napao nožem i teško ozlijedio četvero djece u dobi do tri godine i dvoje odraslih. Međutim, istraga nije utvrdila izravne terorističke motive već se napadač navodno odlučio na zločin zbog odbijanja azila. Niz drugih islamističkih napada spriječen je aktivnošću francuske obavještajne zajednice. Francuska Glavna uprava za unutrašnju sigurnost (Direction générale de la sécurité intérieure - DGSI), koja djeluje u okviru Ministarstva za unutarnje poslove, središnje je tijelo za sprečavanje i borbu protiv terorizma. Utemeljene su i različite antiterorističke postrojbe (RAID, BRI, GIGN), specijalizirane za različite tipove protuterorističkih akcija. U parlamentu su doneseni i različiti antiteroristički zakoni, a izvanredno stanje od studenog 2015. do studenog 2017. davalo je velike ovlasti snagama sigurnosti. Francuska ujedno poduzima različite preventivne mjere, posebno u prevenciji radikalizacije mladih muslimana. Unatoč tome, svaki novi teroristički napad s pozadinom radikalnog islamizma iznova otvara stalno aktualno pitanje o integraciji muslimanskih useljenika.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23, 14/24 i 136/25.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u HQ Allied Joint Force Command Norfolk, Sjedinjene Američke Države

1. dužnost: stožerni časnik (Planning Support TOPFAS), OF-3, Plans Directorate, J5/9 Division

Uvjeti:

- čin: bojnik
- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2026., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku. Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

PODLISTAK

POVIJEST SNAJPERA (I. DIO)

PRECIZNOST KAO DOKTRINA

Snajperisti i njihova smrtonosna djelovanja česta su i zanimljiva tema ne samo u vojnopovijesnim publikacijama, nego i u popularnoj kulturi. U novom podlistku predstavljamo razvoj snajperskih pušaka do Prvog svjetskog rata, a počinjemo sa samim korijenima snajperizma koji sežu do kraja XVIII. stoljeća

Razumijevanje moderne vojne terminologije i doktrine preciznog gađanja nemoguće je bez uvida u lingvističku, tehnološku i sociološku povijest pojma snajperist. Iako taj termin danas vežemo uz visokoobučenog vojnog specijalista opremljenog sofisticiranom tehnologijom, podrijetlo je povezano s britanskom kolonijalnom poviješću na Indijskom potkontinentu. Tijekom 1770-ih godina, jedan od omiljenih lovačkih ciljeva tamošnjih britanskih vojnika bile su šljuke (eng. *snipe*, lat. *Gallinago gallinago*). Ta mala ptica močvarica bila je vrhunski lovački izazov. Poznata je po perju koje se savršeno stapa s okolišem močvare, iznimno razvijenim osjetilima i opreznoj naravi. Prilikom polijetanja, šljuka izvodi nagli, nepredvidiv *cik-cak* manevar, penjući se velikom brzinom. Za lovca naoružanog tadašnjom glatkocijevnom puškom na kremen (*flintlock*), pogoditi takvu metu u letu graničilo je s nemogućim. Zbog zadržke pri opaljenju, strijelac je morao predvidjeti putanju ptice kontinuirano prateći njezin let. Rijetki pojedinci koji su tada uspjeli

TEKST
Ivan Galović

ovladati vještinom gađanja šljuke u letu počeli su se nazivati *snipers*. Termin je stoga izvorno označavao ne samo mehaničku preciznost, već i psihološke karakteristike: strpljenje, vještinu prikradanja i sposobnost instinktivnog, brzog reagiranja na nepredvidive mete. Prvi zabilježeni spomen glagola *to snipe* u kontekstu lova datira iz pisama britanskih vojnika s početka 1770-ih. Prvi zabilježeni slučaj korištenja glagola u značenju pucanja na ljude iz skrivenog položaja pojavljuje se 1773., ponovno u korespondenciji vojnika u Indiji. Onda je bila vidljiva jasna, mračna paralela: neprijatelj, baš kao i šljuka, bio je meta koju je trebalo vrebati, prikradati joj se i eliminirati preciznim hicem, često s velike udaljenosti.

REVOLUCIJA U BALISTICI

Unatoč ranoj pojavi u kolokvijalnom govoru vojnika, izraz nije odmah ušao u službenu vojnu nomenklaturu. Tijekom XVIII. i većeg dijela XIX. stoljeća, vojske su koristile druge termine koji su odražavali specifičnu doktrinu ili podrijetlo postrojbi. *Sharpshooter* (oštrostrijelac), termin koji se pojavio u britanskom tisku oko 1801., bio je doslovni prijevod njemačke riječi *Scharfschütze*. Riječi *Scharf* (oštar/precizan) i *Schütze* (strijelac) označavale su vojnika sposobnog za precizno, individualno djelovanje, za razliku od pripadnika linijskog pješništva koje je djelovalo masovnom, nepreciznom paljbom u formaciji. Drugi česti termin bio je *Marksman*, koji je označavao stupanj vještine i često se koristio za vojnike koji su zadovoljili određene standarde na strelištu, te *Skirmisher* (laki pješak), što je bio taktički termin za lako pješništvo koje se kretalo ispred glavnih

Ilustracija: OpenAI

Podrijetlo naziva snajper potječe iz britanske kolonijalne povijesti na kraju XVIII. stoljeća na Indijskom potkontinentu. Jedan od omiljenih lovačkih ciljeva britanskih vojnika bile su šljuke (eng. snipe). Oni koji su tada uspjeli ovladati vještinom gađanja na te nepredvidive ptice počeli su se nazivati *snipers*

PODLISTAK

linija ometajući neprijatelja. Iako su laki pješaci morali biti dobri strijelci, njihova primarna uloga bila je zaštita formacije, a ne nužno eliminacija pojedinaca. Tek je Prvi svjetski rat ustalio termin snajperist u vojnom ustroju, potiskujući tradicionalne nazive i definirajući specifičnu ulogu koja kombinira izviđanje i preciznu paljbu.

Da bi se u potpunosti razumjela taktička uloga ranih snajperista te evolucija njihovih uloge i sposobnosti, nužno je analizirati ograničenja i prednosti oružja koje su koristili, jer je povijest snajperizma ujedno i dio povijesti inženjerstva. Osamnaesto stoljeće bilo je bojno polje dviju suprotstavljenih filozofija vatrenog oružja: glatke cijevi i užljebljene cijevi. Standardno oružje većine europskih vojski, poput legendarne britanske muskete Brown Bess, imalo je glatku cijev. Takva oružja bila su neprecizna, jer kugla ispaljena iz takve cijevi nije imala stabilizaciju. Naime, zbog nesavršenosti u lijevanju kugle i nužnog zazoru između kugle i stijenke cijevi (kako bi se omogućilo punjenje), projektil bi se prilikom opaljenja odbijao unutar cijevi prije izlaska. To je rezultiralo potpuno nepredvidivom putanjom čim bi zrno napustilo cijev. Na udaljenosti od stotinu metara, pogoditi čovjeka bila je više stvar sreće nego vještine, zbog čega se taktika oslanjala na masovne plotune - zid olova bačen prema neprijatelju u nadi da će statistika odraditi svoje. Revoluciju u balistici donijela je užljebljena puška. Spiralni žljebovi urezani u unutrašnjost cijevi hvatali su projektil i davali mu rotaciju oko uzdužne osi. Ta rotacija stvara žiroskopski efekt koji stabilizira zrno u letu, drastično smanjujući utjecaj otpora zraka i bočnih vjetrova na putanju. Međutim, rano užljebljenje imalo je svoju visoku cijenu u vidu vremena punjenja. Da bi žljebovi zahvatili olovnu kuglu, ona je morala biti gotovo istog promjera kao i cijev, često omotana u komad tkanine ili kože radi boljeg brtvljenja. Nabijanje takvog projektila kroz cijelu dužinu cijevi zahtijevalo je znatnu fizičku snagu i vrijeme, ponekad i upotrebu malja. Dok je vojnik s musketom mogao ispaliti tri-četiri hica u minuti, strijelac s puškom mogao je ispaliti jedva jedan. Dodatno, crni barut stvarao je mnogo

Izvor: Wikimedia Commons

Ilustracija A. W. Risdona koja potječe otprilike iz 1845. godine prikazuje irskog strijelca Thomasa Plunketa. On je 1809. u Bitki kod Cacabelosa ustrijelio francuskog generala s udaljenosti između 300 i 400 metara zauzevši ležeći položaj na leđima radi stabilnosti

čade koja bi se nakupljala u žljebovima, čineći svako sljedeće punjenje težim, sve dok se oružje ne bi očistilo.

“CILJAJTE EPOLETE“

Unatoč sporosti, preciznost puške prepoznata je u specifičnim kulturama. U njemačkim zemljama, lovci i šumari (*Jäger*s) koristili su kratke, robusne puške velikog kalibra za lov. Kad su novačeni u vojsku, donijeli su sa sobom i oružje i taktiku pucanja iz zaklona. U Sjevernoj Americi, njemački doseljenici modificirali su *Jäger* pušku, produživši cijev i smanjivši kalibar kako bi štedjeli olovo i barut. Tako je nastala slavna puška *Kentucky* (ili *Pennsylvania*). Duga cijev, često više od 40 inča, omogućavala je potpunije izgaranje baruta i pružala dulju ciljničku crtu, što je dodatno povećavalo preciznost. Te puške postale su oružje američkih pionira, ljudi kojima je preživljavanje ovisilo o tome da jednim hicem obore divljač ili neprijatelja. Američki rat za neovisnost (1775. - 1783.) bio je prvi veliki sukob u kojem je sudar dviju doktrina - masovne paljbe protiv preciznog strijelca - došao do punog izražaja. Britanska vojska, uvježbana za otvorene bitke na europskim poljima, suočila se s neprijateljem koji je koristio asimetričnu taktiku. Američki pukovnik Daniel Morgan (1736. - 1802.), zapovjednik postrojbe Provisional Rifle Corps (Privremeni streljački korpus), shvaćao je da njegovi ljudi naoružani sporopunećim puškama bez bajuneta ne mogu izdržati juriš. Stoga je razvio taktiku koja je naglašavala njihove prednosti. U Bitki kod Cowpensa 1781., Morgan je postavio svoje strijelce na prvu crtu s brutalnom zapovijedi: “Ciljajte epolete”, dakle, časnike. Cilj je bio obezglaviti britanske postrojbe eliminacijom zapovjednog kadra. Jedan od najpoznatijih primjera individualnog snajperskog djelovanja dogodio se tijekom Bitke kod Saratoge 1777. Timothy Murphy (oko 1751. - oko 1818.), pripadnik Morganovih strijelaca, s udaljenosti procijenjene na 300 jardi (oko 270 metara) ustrijelio je britanskog generala Simona Frasera (r. 1729.). Zapovjednikova smrt izazvala je paniku i slom britanskog

napada. Taj događaj ilustrira strateški potencijal snajperista, ali i tadašnji moralni otpor: ubijanje časnika iz zasjede smatralo se nečasnim kršenjem pravila ratovanja, a britanski časnici su s prezirom gledali na američke ubojice.

POGODAK BEZ SREĆE

Poučeni američkim iskustvom, Britanci su 1800. godine formirali Experimental Corps of Riflemen (Eksperimentalni korpus strijelaca), kasniju slavu 95. pukovnije (95th Rifles). Za njih je puškar Ezekiel Baker (1758. – 1836.) dizajnirao novu pušku koja je kombinirala preciznost i vojnu praktičnost. *Baker Rifle* imala je kraću cijev od musketa, sedam pravokutnih žljebova i kalibar od .625 (15,8 mm). Vojnici naoružani tom puškom nosili su zelene odore (green jackets) zbog kamuflaže, što je jedan od prvih primjera vojne taktike prikrivanja u britanskoj vojsci. Njihova uloga nije bila stajanje na borbenoj crti, već djelovanje u parovima i korištenje terena. Dotad najslavniji trenutak britanskih strijelaca dogodio se 1809. tijekom Napoleonskih ratova. Tijekom Bitke kod Cacabelosa u sjeverozapadnoj Španjolskoj, irski strijelac Thomas Plunket (1785. – 1839.) izveo je pothvat koji je ušao u legendu. Vidjevši mladog francuskog generala Augustea Colbert-Chabanaisa (1777. – 1809.), Plunket je zauzeo ležeći položaj na leđima radi stabilnosti i s udaljenosti procijenjene između 300 i 400 metara pogodio časnika u glavu. Kako bi dokazao da nije riječ o sreći, ponovno je napunio pušku i nemilosrdno ustrijelio generalova pobočnika.

Sredina XIX. stoljeća donijela je ujedinjenje tehnologija koje je omogućilo nastanak modernog snajperizma: Minié zrno, heksagonalno bušenje cijevi i optički ciljnik. Najveći problem užljebljenih pušaka - sporo punjenje - riješio je 1849. godine francuski satnik Claude-Étienne Minié (1804. – 1879.). Konstruirao je konično olovno zrno manje od promjera cijevi, s ključnom značajkom: šupljom bazom. Prilikom opaljenja, pritisak barutnih plinova širio je bazu zrna, utiskujući olovo u žljebove i stvarajući savršeno brtvljenje. Rezultat je bio dramatičan: standardna pješačka puška dobila je efektivni domet od 500 jardi (457 m), a smrtonosna je bila i na 1000 (914 m). Dok je zrno Minié bilo namijenjeno za masovno korištenje, Englez Joseph Whitworth (1803. – 1887.) 1850-ih konstruirao je oružje za elitu. Umjesto urezivanja žljebova, strojarski je obradio cijelu cijev u heksagonalni profil koji se spiralno uvijao. Na testiranjima 1857. godine, Whitworthova puška pogodila je metu na 1800 metara (2000 jardi), dok je standardna puška Enfield bila potpuno neprecizna.

PRVA TELESKOPSKA OPTIKA

Sve do 1850-ih godina, ciljanje se oslanjalo na mehaničke ciljnike i oštro oko. Onda su Amerikanac William Malcolm (1823. – 1890.) i britanski pukovnik David Davidson (1811. – 1900.) razvili prva teleskopska optička pomagala za puške. Njihovi ciljnici davali su povećanje koje je omogućilo strijelcima da jasno identificiraju metu na udaljenostima na kojima je golo oko vidjelo samo mrlju. Iako su rani modeli bili osjetljivi i imali usko vidno polje, prvi su put omogućili preciznu kiruršku paljbu. Američki građanski rat (1861. – 1865.) bio je poligon na kojem su se sve te tehnologije susrele. To je bio prvi sukob u kojem su organizirane snajperske postrojbe

igrale sustavnu ulogu. Brigadir Hiram Berdan (1824. – 1893.) uvjerio je vladu Unije da formira pukovnije U. S. Sharpshooters, postavljajući rigorozne kriterije za kandidate: deset hitaca u krug od deset inča na 200 jardi. Ti vojnici, odjeveni u zeleno, koristili su napredne *Sharps* puške s punjenjem straga.

S druge strane, Konfederacija je koristila uvezene puške Whitworth, dodjeljujući ih najboljim strijelcima za eliminaciju topničkih posada i visokih časnika. Zvuk Whitworth zrna - oštar zvižduk - izazivao je jezu među vojnicima Unije. Najpoznatija žrtva bio je general Unije John Sedgwick (r. 1813.), koji je ubijen 1864. kod Spotsylvanije s udaljenosti od oko 900 metara, neposredno nakon što je izjavio da *neprijatelj ne bi mogao pogoditi ni slona*. Taj događaj imao je razoran psihološki učinak, dnevni vojnici otkrivaju duboku traumu uzrokovanu strahom od nevidljivog strijelca, koji je paralizirao linije opskrbe i prisiljavao vojnike da žive u rovovima. Snajperska vatra doživljavala se kao osobna i *nepoštena*, za razliku od neselektivnog topništva. Kraj XIX. stoljeća donio je bezdimni barut, koji je uklonio oblak dima nakon pucnja, omogućujući strijelcu veću prikrivenost. Prvi (1880.-1881.) i Drugi burski rat (1899.-1902.) pokazali su što se događa kad se moderna tehnologija spoji s gerilskom taktikom. Buri, naoružani njemačkim puškama *Mauser* koje su koristile bezdimni barut, pogađali su britanske vojnike pucajući s 1000 metara iz dobro ukopanih položaja. Britanska vojska, uvježbavana za plotunsku paljbu, bila je bespomoćna. Kao odgovor, Simon Fraser, XIV. Lord Lovat (1871. – 1933.), ustrojio je Lovat Scouts, postrojbu škotskih gorštaka koji su uveli *Ghillie* - odijelo za maskiranje te uporabu teleskopa za izvidanje.

LUDA MINUTA

Uoči Prvog svjetskog rata, situacija je bila raznolika. Britanska vojska reformirala je obuku kroz vježbu Luda minuta (Mad Minute), fokusirajući se na brzinu i volumen paljbe. Na udaljenosti 300 jardi (približno 270 metara), trebalo je ispaliti i pogoditi kvadratnu metu dimenzija 48 inča (oko 1,2 metra) u točno 60 sekundi i to najmanje 15 puta. Nasuprot tome, Njemačka je usavršavala optiku. Zahvaljujući industriji (Zeiss, Goerz) i lovačkoj tradiciji, Njemačka je do 1914. opremila 20 000 pušaka optičkim ciljnicima, ulazeći u rat s jasnom doktrinom uporabe snajperista za dominaciju tzv. ničijom zemljom. S britanske strane, otpor prema snajperizmu kao *prljavom* ratovanju i dalje je postojao, te su tek pojedinci poput bojnika Hesketha Hesketh-Pricharda (1876. – 1922.) uspjeli, nakon teških gubitaka u rovovima 1915. godine, ishoditi odobrenje vrhovnog zapovjedništva za osnivanje škola za snajperizam. Zaključno, povijest snajperizma do 1914. priča je o transformaciji vještine s margine u centar vojne doktrine. Počevši kao lovačka razbibriga u indijskim močvarama, koncept je evoluirao kroz desetljeća i stoljeća sukoba i tehnoloških inovacija. Tehnološki napredak - od žljebljenja i Minié zrna do precizne optike i bezdimnog baruta - bio je nužan preduvjet, ali ne i dovoljan. Bila je potrebna promjena u mentalitetu, napuštanje aristokratskog koncepta rata kao *džentlmentskog dvoboja* i prihvaćanje hladne, proračunate učinkovitosti. Do kolovoza 1914., snajperist više nije bio samo lovac u odori, već važan dio vojnog stroja, spreman postati gospodar ničije zemlje u nadolazećem sukobu.

Igre u Lillehammeru 1994. početak su ere odvojenih olimpijskih ciklusa, a Nagano je 1998. dokazao da se Japan spreman nositi sa svim organizacijskim izazovima

POVIJEST ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGARA (IX. DIO)

POČETAK ODVOJENIH OLIMPIJSKIH CIKLUSA

Sedamnaesto izdanje ZOI-ja održano je 1994. u norveškom Lillehammeru, samo dvije godine od prethodnog, u francuskom Albertvilleu. MOO je donio odluku o razdvajanju ljetnih i zimskih olimpijskih ciklusa, a jedan od ključnih razloga bila je želja da pozornost bude usmjerena na svaki događaj zasebno. Na taj je način MOO želio pridati još veću pažnju Olimpijskim igrama. To je ujedno značilo da će olimpijski duh biti prisutniji u svijetu. Zimsko izdanje Olimpijskih igara održavat će se u godini kad i Svjetsko prvenstvo u nogometu, Igre Commonwealtha te Azijske igre. Odluka je donesena na sjednici održanoj još 1986., ali bilo je potrebno neko vrijeme kako bi konačno zaživjela.

NORVEŠKA DRUGI PUT DOMAĆIN

Zimske igre premještene su u zaseban četverogodišnji ciklus počevši od Lillehammera 1994. Norveškoj je to bilo, nakon Osla 1952., drugo domaćinstvo Igara. Kao najuspješnija nacija u povijesti ZOI-ja i prava nordijska zemlja, Norveška je bila idealan kandidat. Susjedna Švedska, preciznije Östersund, bio je ozbiljan protukandidat, no u trećem krugu glasanja odluka je pala na Norvešku. Iako je Lillehammer bio domaćin, natjecanja u brzom klizanju, hokeju i alpskom skijanju održana su izvan njega. Na Igrama je sudjelovalo 67 nacionalnih olimpijskih odbora i 1737 sportaša, raspoređenih u šest sportova i 61 disciplinu. Bilo je čak 14 država debitantata – među njima i devet nastalih raspadom Sovjetskog Saveza. Lillehammer je donio i važnu promjenu: uvedena su stroža kvalifikacijska pravila, čime je smanjen broj sportaša bez konkurentnih rezultata. U program je uvršteno šest novih disciplina, uključujući nove udaljenosti u kratkoprugaskom brzom klizanju i akrobatske skokove, a donesena je odluka da se od tih Igara brzo klizanje održava isključivo u dvorani

kako bi se uklonio utjecaj vremenskih (ne)prilika.

Riječ je bila o prvim Igrama održanim uz primjenu olimpijskog primirja, a sportski je program nastavljen Zimskim paraolimpijskim igrama od 10. do 19. ožujka te godine.

PRIPREMIO
Ivan Šurbek

KONTINUITET HRVATSKOG SUDJELOVANJA

Bile su to važne igre i za Republiku Hrvatsku, koja je nastavila sudjelovati na velikim natjecanjima unatoč ratu i okupaciji. Iako nije osvojila medalju, činjenica da Hrvatska treći put sudjeluje na Igrama bila je važna poruka cijelom svijetu. Predstavljala su je trojica sportaša. Vedran Pavlek na-

Znak s Igrama u Lillehammeru

Foto: Rob from Washington DC via Wikimedia Commons

Foto: Hrvatski skijaški savez (croski.hr)

tjecao se u alpskom skijanju, a Siniša Vukonić i Antonio Rački u skijaškom trčanju. Pavlek je bio i hrvatski stjegonoša na otvaranju i zatvaranju Igara. Iako bez zapaženih rezultata i medalja, hrvatski sportaši časno su se i sportski borili protiv svjetskih velesila. Njihov nastup bio je važan i za razvoj zimskog sporta u Republici Hrvatskoj. Iako zvuči pomalo nevjerojatno, neke karijere započete prije Igara u Lillehameru traju i danas.

Japanski reprezentativac Noriaki Kasai, tada 22-godišnjak, osvojio je srebro u skijaškim skokovima u ekipnom dijelu natjecanja. Taj uporni i ustrajni sportaš danas ima 53 godine i još se natječe diljem svijeta. Iako Japan u natjecanjima Svjetskog kupa daje prednost mlađim i uspješnijim skakačima, Kasai ustraje te redovito trenira. Dosad se natjecao na rekordnih osam, a priprema se i za dnevne igre te i dalje sanja olimpijsko zlato. Hokej na ledu zapamćen je po napetom finalu. Švedska je pobijedila Kanadu rezultatom 3 : 2 tek nakon raspucavanja. Za Švedsku je igrao jedan od najboljih hokejaša svih vremena, u to vrijeme 21-godišnji Peter Forsberg, koji je u raspucavanju postigao važan pogodak. Nakon Igara ostvario je zavidnu karijeru u NHL-u, najjačoj hokejskoj ligi na svijetu.

Vedran Pavlek nosi hrvatsku zastavu na otvaranju Igara u Lillehameru 1994.

Njemačka je bila najuspješnija u alpskom skijanju, a Norveška je uzela ukupno najviše medalja. Nijemac Markus Wasmeier osvojio je zlato u slalomu i veleslalomu. Švicarka Vreni Schneider osvojila je tri medalje: zlato u slalomu, srebro u kombinaciji te broncu u veleslalomu. Karijeru je završila iduće godine, osvajanjem Velikog kristalnog globusa. Tri medalje u alpskom skijanju osvojio je i Norvežanin Kjetil André Aamodt. Nažalost, na domaćem terenu nije uspio osvojiti zlato, ali je zato njegov sunarodnjak Lasse Kjus pobijedio u kombinaciji. Društvo na postolju bili su mu sunarodnjaci Aamodt i Harald Strand Nielsen.

Uspješni su bili i Slovenci: Jure Košir i Katja Koren osvojili su bronce u slalomu, a Alenka Dovžan u kombinaciji.

U skijaškom trčanju dominirao je domaći predstavnik Bjørn Dæhlie. Osvojio je dva zlata i dva srebra. U ženskoj konkurenciji tada 31-godišnja Talijanka Manuela Di Centa osvojila je čak pet medalja: po dva zlata i srebra te broncu. Čast najuspješnije pripala je ipak Ruskinji Ljubov Jegorovoj, osvajačici triju zlata.

Janica Kostelić u Naganu je nastupila sa samo 16 godina i ostvarila sjajne rezultate

Foto: Hrvatski skijaški savez (croski.hr)

POVIJEST SPORTA

Foto: Ailura via Wikimedia Commons, license: CC BY-SA 3.0 at

Japanski reprezentativac Noriaki Kasai, legenda skijaških skokova

U biatlonu su Rusija i Njemačka osvojile po četiri medalje od ukupno devet. Jedino je u utrci štafeta Francuska uspjela doći do bronce, ali samo zato jer su Rusija i Njemačka mogle nastupiti sa samo jednim timom. Norveška je osvojila najviše odličja, čak 26, ali na ljestvici uspješnosti bila je iza Rusije, koja je osvojila jedno zlato više od ukupno 24 medalje.

NAGANO 1998.

Japan je čekao 26 godina na drugo izdanje ZOI-ja. Nakon Sabora, čast je pripala Naganu. Smješten u Japan-

Foto: Matthias Hiekel Bundesarchiv, via Wikimedia Commons CC-BY-SA 3.0

Njemačka posada u bobu dvosjedu. U prvom planu je Harald Czudaj, osvajač zlata na ZOI-ju 1994.

Foto: Verein Internationale Laubhornrennen Wengen via Wikimedia Commons CC BY-SA 4.0

Jean-Luc Crétier

skim Alpama, grad obiluje snijegom, ali nije baš sve teklo glatko. Zbog snijega i udaljenih borilišta Nagano je imao velike prometne probleme, pa je vlada izgradila novu brzu željezničku liniju, koja je znatno skratila put od Tokija. Nazvana je Nagano Shinkansen (danas Hokuriku Shinkansen), te otvorena pet mjeseci prije Igara.

Protukandidati za domaćinstvo bili su brojni, ali Nagano je u svakom krugu glasanja bio blago favoriziran. U četvrtom krugu pretekao je američki Salt Lake City, domaćina ZOI-ja 2002.

Olimpijski plamen zapaljen u Grčkoj bio je u Tokiju izložen na dva mjesta, a potom je podijeljen u tri rute, koje su krenule iz različitih dijelova zemlje. Nakon 120 zaustavljanja, sve tri vatre ujedinile su se 6. veljače u Naganu. Sljedećeg dana plamen je prošao kroz sve gradske četvrti i na središnjem trgu ponovno je spojen u jedan. U ranim satima 7. veljače počeo je zadnji dio puta, dug deset kilometara, koji je završio paljenjem olimpijskog kotla na stadionu u Naganu, što je izvela klizačica Midori Ito.

REKORDAN BROJ NATJECATELJA

Igre su održane od 7. do 22. veljače, a nastupilo je 2176 natjecatelja. Hrvatsku je predstavljalo šestoro sportaša: Janica Kostelić, Vedran Pavlek, Renato Gašpar i Thomas Lodler u alpskom skijanju; Ivana Jakupčević u umjetničkom klizanju; Antonio Rački u skijaškom trčanju.

S tek navršenih 16 godina Janica Kostelić došla je u Nagano, na svoj prvi ZOI, kao velika nada svjetskog skijanja. Međutim, malo je tko mogao slutiti da će za četiri godine postaviti neoborive rekorde.

Foto: Christian Jansky via Wikimedia Commons CC BY-SA 2.5

Hermann Maier jedan je od najboljih austrijskih skijaša svih vremena

Foto: s.yume CC BY 2.0 Wikimedia Commons

Češki hokejaš Jaromír Jágr fotografiran tijekom ZOI-ja u Vancouveru

Foto: Canadaolympic989 at English Wikipedia via CC BY-SA 3.0 Wikimedia Commons

Foto: Wikimedia Commons CC BY 3.0

Detalj s utakmice u kojoj su češki hokejaši osvojili zlato u Naganu

Kjetil André Aamodt

U Naganu je nastupala u svih pet disciplina, a najbolji je rezultat osmo mjesto u kombinaciji, u kojoj su sve tri medalje odnijele Njemice. Katja Seizinger bila je zlatna, Martina Ertl srebrna, a Hilde Gerg brončana.

Janica je zabilježila plasman u svim disciplinama, osim u svojoj najjačoj: slalomu, u kojem je odustala nakon prve vožnje. Superveleslalom je završila kao 26., spust 25., a veleslalom 24. Niti godinu poslije doći će do prve pobjede u Svjetskom kupu.

Austrijanac Hermann Maier se, nakon teškog pada, vratio na natjecanja i osvojio zlato u superveleslalomu i veleslalomu. Francuz Jean-Luc Crétier bio je najbolji u spustu, a gotovo sve preostale medalje podijelili su Austrijanci i Norvežani. Katja Seizinger osvojila je zlato u spustu te broncu u veleslalomu. Hilde Gerg bila je zlatna u slalomu, a Talijanka Deborah Compagnoni zlatna u veleslalomu i srebrna u slalomu. Amerikanka Picabo Street pobijedila je u veleslalomu. Zali Steggall osvojila je slalomsku broncu, prvu pojedinačnu medalju za Australiju u povijesti ZOI-ja.

Bjørn Dæhlie dodatno je učvrstio status jednog od najuspješnijih zimskih olimpijaca. Osvojio je tri zlata i jedno srebro, čime je svoju olimpijsku karijeru zaključio s 12 odličja, od toga osam zlatnih. Na svjetskim prvenstvima osvojio je čak 17 medalja.

U program Igara nakon 66 godina vratio se *curling*, a uveden je ženski hokej.

U muškom hokeju nastupile su najveće zvijezde tog sporta, među njima i Čeh Jaromír Jágr. Mnogi su očekivali finale između Kanade i SAD-a, međutim mala Češka poremetila je planove. Turnir je bio pravi spektakl. Česi su u polufinalu

svladali Kanadane tek nakon raspucavanja. Kanada je osim polufinala izgubila i meč za broncu. Česi su u finalu pobijedili Rusiju, a do zlata ih je vodio vratar Dominik Hašek *Dominator*, koji je branio i nemoguće.

Nova zvijezda biatлона postao je 24-godišnji Norvežanin Ole Einar Bjørndalen. Medalje u skijaškim skokovima osvojili su sportaši iz Japana, Finske, Njemačke i Austrije.

Najuspješnija nacija bila je Njemačka s 29 medalja, od toga 12 zlatnih. Slijedila je Norveška s 25 medalja, od kojih je deset bilo zlatnih.

Igre u Naganu zapamćene su po novom sportu poput *snowboardinga*, velikom broju zemalja sudionica, postignućima te uspješnoj organizaciji.

Peter Forsberg nosi švedsku zastavu na otvaranju ZOI-ja u Vancouveru

Foto: Jude Freeman via Wikimedia Commons

OBLJETNICA

Primjećujemo da
smo napravili dobar
okvir za sliku povijesti
Domovinskog rata
i da smo hrvatsku
historiografiju obogatili
djelima vrijednim za
razumijevanje novije
povijesti naše domovine
i države

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Tomislav Brandt

**ČUVATI,
RAZUMIJETI,
OBRANITI**

HMDCDR je u protekla dva desetljeća izrastao u središnju nacionalnu instituciju za prikupljanje, čuvanje, obradu i znanstveno istraživanje gradiva o Domovinskom ratu

OBLJETNICA

U Hrvatskom državnom arhivu 16. prosinca 2025. svečano je obilježena dvadeseta obljetnica Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Osnovan je 2005. na zahtjev Hrvatskog sabora kao javna znanstvena ustanova – specijalizirani arhiv, sa zadaćom prikupljanja, središavanja, čuvanja te stručnog i znanstvenog istraživanja i publiciranja gradiva iz Domovinskog rata. Zadaća u proteklih dvadeset godina nije nedostajalo, što potvrđuje prigodna *Spomenica*, u kojoj su navedena postignuća Centra. Potvrdio je to tijekom govora i ravnatelj Centra Ante Nazor: "Vrijeme nas gazi na dnevnoj bazi. Obveze i projekti slijede jedni druge, dani i mjeseci prolaze, a da se ne stignemo okrenuti i promisliti što smo sve napravili u ovih dvadeset godina. Uglavnom govorimo o tome što još nismo napravili i što je sljedeće. Tek sad kad smo priredili *Spomenicu* koju držite u rukama, u kojoj smo saželi kronologiju našeg rada, primjećujemo da smo napravili dobar okvir za sliku povijesti Domovinskog rata i da smo hrvatsku historiografiju obogatili djelima vrijednim za razumijevanje novije povijesti naše domovine i države." Brojni posjetitelji nazočili su svečanosti na kojoj su govore održali predstavnici i izaslanici državnih institucija: ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva Dinko Čutura; izaslanica predsjednika Vlade Andreja Plenkovića ministrica kulture

Ako taj mladi vojnik zna priču o Vukovaru i Škabrnji, ako zna kako je nastala Hrvatska vojska i zašto je Oluja bila nužna i legitimna, tada će sutra znati donijeti pravu odluku u teškim trenucima. Vaš Centar pomaže da se to znanje prenese na nove naraštaje vojnika, dočasnika i časnika

i medija Nina Obuljen Koržinek; umirovljeni generali Zlatan Mijo Jelić, Jozo Milićević, Damir Krstičević i Mladen Markač; ravnatelj Hrvatskog dokumentacijskog centra Domovinskog rata u BiH dr. sc. Ivica Šarac; te djelatnici Centra: voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje Domovinskog rata Julija Barunčić Pletikosić, voditeljica Odjela za arhivsko gradivo Domovinskog rata Ana Holjevac Tuković i ravnatelj Centra Ante Nazor. Voditeljica programa Julija Barunčić Pletikosić pročitala je pozdravne govore predsjednika Upravnog vijeća HMDCDR-a Filipa Hameršaka i ratnog fotografa Jadrana Mimice, koji zbog bolesti nisu mogli doći na svečanost. Dinko Čutura u prigodnom je govoru istaknuo dugogodišnju uspješnu suradnju s Centrom, koji svoj posao obavlja u zgradi Hrvatskog državnog arhiva, kao primjer izvrsnog suživota. Prigodni govor održala je i ministrica Nina Obuljen Koržinek, koja je istaknula da je Centar u protekla dva desetljeća izra-

HMDCDR je nezaobilazno mjesto za svakoga tko želi ozbiljno proučavati Domovinski rat te mjesto susreta generacija: onih koji su stvarali hrvatsku slobodu i onih koji će je u budućnosti čuvati

stao u središnju nacionalnu instituciju za prikupljanje, čuvanje, obradu i znanstveno istraživanje gradiva o Domovinskom ratu te je preuzimao iznimno zahtjevnju zadaću: čuvanje povijesne istine utemeljene na dokumentima, a ne na interpretacijama koje se mijenjaju s političkim ili ideološkim okolnostima. General Damir Krstičević sazeo je rad Centra u tri riječi: čuvati, razumjeti, obraniti. "Godinama sustavno prikupljate i čuvate dokumente, zapovijedi, karte, izvješća, fotografije i svjedočanstva sudionika. Time osiguravate da iskustva i vrijednosti Domovinskog rata ne ostanu samo sjećanje nego da budu trajno zabi-

OBLJETNICA

lježeni i dostupni svima koji žele proučavati. Svojom radom pomažete Hrvatskoj i međunarodnoj javnosti pravilno razumjeti karakter Domovinskog rata. Vaša dokumentacija i stručna tumačenja pomogli su u obrani hrvatskih generala i časnika pred međunarodnim sudovima. Činjenicama ste pridonijeli obrani njihove časti i obrani istine o Domovinskom ratu", poručio je te istaknuo da rad Centra pomaže u prenošenju znanja o Domovinskom ratu novim naraštajima vojnika. "Iz vlastitog iskustva mogu jasno reći: tehnika je važna, ali čovjek je najvažniji dio obrambenog sustava. U središtu Hrvatske vojske stoji mlad muškarac ili žena u hrvatskoj odori,

General Markač prisjetio se kako mu je Centar bio najveći prijatelj u najtežim životnim trenucima: Ovaj Centar i njegovi istraživači bili su uz nas kada smo kao hrvatski vojnici i časnici predstavljali Hrvatsku pred Međunarodnim tribunalom u Haagu

koji su spremni služiti domovini, domoljubno osviješteni i svjesni svoje povijesti. Ako taj mladi vojnik zna priču o Vukovaru i Škabrnji, ako zna kako je nastala Hrvatska vojska i zašto je Oluja bila nužna i legitimna, tada će sutra znati donijeti pravu odluku u teškim trenucima. Vaš Centar pomaže da se to znanje prenese na nove naraštaje vojnika, dočasnika i časnika. Vi omogućujete mladima da vide lica hrvatskih branitelja, da pročitaju njihove zapovijedi i osobne priče. Tako zajedno gradimo vojsku koja je profesionalno sposobna i karakterno snažna. Bez istine o Domovinskom ratu nema ni snažne Hrvatske vojske. Danas ste nezaobilazno mjesto za svakoga tko želi ozbiljno proučavati Domovinski rat i mjesto ste susreta generacija: onih koji su stvarali hrvatsku slobodu i onih koji će je u budućnosti čuvati", zaključio je general Krstičević.

General Markač prisjetio se kako mu je Centar bio najveći prijatelj u najtežim životnim trenucima. "Ovaj Centar i njegovi istraživači bili su uz nas kada smo kao hrvat-

Teška vremena uvijek su iznjedrila odlučne vođe, a narod koji ih je znao prepoznati, mogao je izboriti slobodu. Izvori o Domovinskom ratu pokazuju da su početkom 1990-ih Hrvati prepoznali i odabrali vođu, s kojim su 1995. konačno izborili slobodu, te samostalnu i suverenu hrvatsku državu – Republiku Hrvatsku

ski vojnici i časnici predstavljali Hrvatsku pred Međunarodnim tribunalom u Haagu. Otišli smo u Haag unaprijed osuđeni kao ratni zločinci", rekao je te dodao kako su se iz Haaga vratili kao pobjednici, a međunarodna pravda morala je priznati da su Hrvati imali obrambeni, oslobodilački i časni rat. "Centar je dao neizmjeran doprinos obrani hrvatskih generala u Haagu", istaknuo je. Ravnatelj Centra rekao je da je sređivanje i objavljivanje arhivskog gradiva srpske strane pridonijelo boljem poznavanju uzroka velikosrpske agresije na Hrvatsku, odnosno početka i tijeka oružane pobune dijela Srba u Hrvatskoj protiv demokratski izabrane hrvatske vlasti. "Sadržaj tih dokumenata zasigurno je u oslobađajućoj presudi generalima Gotovini i Markaču, ali i u članku 426. presude Međunarodnog suda pravde u Haagu, u kojem je istaknuto da su 'politička vodstva Srbije i Srba u Hrvatskoj zajednički dijelili cilj stvaranja etnički homogene srpske države' te da je to bio kontekst u kojem su se događali zločini 1990-ih", rekao je Nazor te istaknuo da su presude Međunarodnog suda odredile njegov najsretniji i najtužniji dan kao ravnatelja Centra. Najsretniji dan, odnosno događaj, bila je oslobađajuća presuda

PROJEKT ENCIKLOPEDIJA DOMOVINSKOG RATA

U tijeku je izrada portala Enciklopedija Domovinskog rata u suradnji s Leksikografskim zavodom *Miroslav Krleža*. Zamišljeno je da portal sadrži pregled informacija o najvažnijim političkim i vojnim događajima, osobama i institucijama iz vremena Domovinskog rata. Izrađen je detaljan abecedarij Portala sa svim podacima o naslovima članaka predviđenim za pisanje, predviđenom opsegu kao i eventualnim prilogima kojima će svaki članak biti popraćen. Do kraja studenog 2025. napisana su 123 enciklopedijska teksta (oko 440 kartica) i 41 kraći biografski tekst (99 kartica) te 231 enciklopedijski tekst o hrvatskim admiralima i generalima od Domovinskog rata do 2021.

generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču, a najtužniji događaj bila je osuđujuća drugostupanjska presuda haškog suda šestorici Hrvata u BiH i smrt hrvatskog generala Slobodana Praljka.

Osvrnuo se i na projekt državnih stručnih skupova o Domovinskom ratu koji se provode od 2008., a kojima su nastavnici i profesorima povijesti u školama omogućili bolji uvid u izvore i događaje koje prenose učenicima. Spomenuo je i jedan od najvećih uspjeha Centra – 134 objavljene knjige, čije su se naslovnice mogle vidjeti tijekom svečanosti.

Zahvalio je svima koji su im pomogli i s kojima su surađivali u proteklih dvadeset godina. Posebno je istaknuo susrete s iseljeništvom. Dodao je da ovu obljetnicu Centar posvećuje poginulima, ali i svima koji žive za ideju slobodne, suverene, pravedne, demokratske i tolerantne Hrvatske. "Sloboda je čežnja vjerojatno svih ljudi na svijetu, no samo hrabri mogu je izboriti. Teška vremena uvijek su iznjedrila odlučne vođe, a narod koji ih je znao prepoznati, mogao je izboriti slobodu. Izvori o Domovinskom ratu pokazuju da su početkom 1990-ih Hrvati prepoznali i odabrali vođu, s kojim su 1995. konačno izborili slobodu, te samostalnu i suverenu hrvatsku državu – Republiku Hrvatsku", poručio je Nazor.

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pišite nam:
hrvojniki@morih.hr

Foto: Tomislav Brandt